

PK-YRITYSTEN
YMPÄRISTÖPALVELUIDEN
KEHITTÄMINEN PÄIJÄT-HÄMEESSÄ

Esiselvitys

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Ympäristötekniikka
Ympäristöteknologia
Opinnäytetyö
Kevät 2007
Anne Majaniemi

Lahden ammattikorkeakoulu
Ympäristöteknologia

MAJANIEMI, ANNE: Pk-yritysten ympäristöpalveluiden kehittäminen Päijät-Hämeessä, Esiselvitys

Ympäristötekniikan opinnäytetyö, 51 sivua, 13 liitesivua

Kevät 2007

TIIVISTELMÄ

Tämän työn tavoitteena oli selvittää Päijät-Hämeen pk-yritysten ympäristöasioiden hoitoa ja yritysten omaa kuvaa ympäristöosaamisestaan. Tarkoituksena oli myös tutkia yritysten näkemiä kehittämistarpeita ympäristöasioissaan sekä toiveita tarjottavista ympäristöpalveluista. Lisäksi kartoitettiin, millaisia ympäristöpalveluita Päijät-Hämeen alueella toimivat julkiset organisaatiot tarjoavat pk-yrityksille sekä tarkasteltiin mahdollisia kehittämissuunnitelmia palveluihin. Tutkimus tehtiin Vanamo - Päijät-Hämeen kestävän kehityksen keskus -hankkeen ja Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy:n toimeksiantona.

Päijät-Hämeen pk-yritysten ympäristöasioita selvitettiin lähettämällä kysely 386:lle alueen yritykselle. Tehdyssä yhteenvedossa käytettyjen vastausten osuus oli 28 % lähetetyistä kyselyistä. Vastausten perusteella pk-yritykset ovat alkaneet työskennellä kestävän kehityksen mukaisesti ja tehneet parannuksia monilla ympäristöhoidon osa-alueilla. Näistä ympäristötoimialan yritykset ovat odotetusti panostaneet ympäristöasioihinsa muita yrityksiä enemmän. Useimmilta pk-yrityksiltä löytyi vielä silti paljon parannettavaa, vaikka ne arvioivat oman ympäristövaikutustensa haitallisuuden hyvin pieneksi tai melko vähäiseksi. Yritykset näkevät onneksi ympäristöasioidensa hoidon tärkeäksi. Niiden vapaaehtoisuuteen perustuva kestävän kehityksen työ edellyttää eri organisaatioilta paljon helposti saatavilla olevia neuvonta- ja ohjauspalveluita, joille kyselyn mukaan on tarvetta. Työssä selvitettiin mm. haastatteluin Päijät-Hämeen alueella sijaitsevien julkisten organisaatioiden pk-yrityksille tarjoamat palvelut ympäristöasioiden kehittämiseksi.

Tarjolla olevia ympäristöpalveluita tulisi lisätä ja kehittää, sekä niitä tulisi markkinoida yrityksille tehokkaammin. Vanamo - Päijät-Hämeen kestävän kehityksen keskus -hankkeen ekokumppanuustoimintaa tulisi lisätä ja saada se jatkuvaksi toiminnaksi alueella. Päijät-Hämeessä yrityksille ympäristöpalveluita tarjoavat tahot voisivat verkostoitua, yhden organisaation koordinoimissa toimintaa. Tällöin olisi mahdollista laatia konkreettiset tavoitteet alueen pk-yritysten ympäristöosaamiselle ja pyrkiä näihin tavoitteisiin yhdessä.

Asiasanat: pk-yritykset, ympäristöpalvelut, ekotehokkuus, Päijät-Häme

Lahti University of Applied Sciences
Faculty of Technology

MAJANIEMI, ANNE: Development of environment services of small and medium-sized enterprises in Päijät-Häme, Preliminary report

Bachelor's Thesis in Environmental Technology, 51 pages, 13 appendices

Spring 2007

ABSTRACT

The objective of this study was to explain how small and medium-sized companies deal with their environmental issues. The main purpose was to study what development needs companies have in the environment protection section and what kind of environmental services can fulfil these needs. In addition, environmental services that the public organisations offer in Päijät-Häme were mapped out. The study was commissioned by Vanamo – Centre for sustainable development in Lahti region - project and Lahden Alueen Kehittämissyhtiö Oy.

The data were gathered by sending a questionnaire to 386 companies in the Päijät-Häme region. According to the questionnaire, small and medium-sized companies have started working for sustainable development and made improvements in many sections of environment protection. As expected, environmental line of business has invested in environmental issues more than other companies. Although companies find caring for the environment important, room for improvement still exists. Increasing environmental know-how requires a lot of easy-access guidance services. There are many public organisations in the Päijät-Häme region which offer different environmental services for small and medium-sized companies. These services were surveyed by interviews.

As the result of the study, environmental services available should be increased and developed. They should also be marketed to companies more efficiently. Päijät-Häme organisations which offer environment services for companies could perhaps cooperate. In that case, one of the organisations could coordinate the activities. Then it would be possible to make some kind of concrete objectives to environmental know-how and strive towards the goal together.

Keywords: small and medium-sized companies, environmental services, eco-efficiency, Päijät-Häme

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	PK-YRITYKSET JA YMPÄRISTÖ	3
	2.1 Pk-yritykset	3
	2.2 Päijät-Hämeen yritykset	3
	2.3 Pk-yritysten ympäristöosaaminen	4
3	PÄIJÄT-HÄMEEN PK-YRITYSTEN YMPÄRISTÖASIAT	6
	3.1 Yrityksille toteutettu kysely	6
	3.2 Pk-yritysten ympäristöasioiden hoito Päijät-Hämeessä	8
	3.3 Ympäristötoimialan yritysten ja muiden yritysten ympäristöasioiden hoidon erot	16
	3.4 Yritysten ekotehokkuuden lisääminen	22
4	PÄIJÄT-HÄMEEN JULKISTEN ORGANISAATIOIDEN TARJOAMAT YMPÄRISTÖPALVELUT PK-YRITYKSILLE	25
	4.1 Hämeen työvoima- ja elinkeinokeskus	25
	4.2 Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy	29
	4.3 Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy	29
	4.4 Silta yrittäjyyteen - Lahden alueen uusyrityskeskus ry	30
	4.5 Hämeen kauppakamari	31
	4.6 Teknillisen korkeakoulun Lahden keskus	32
	4.7 Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia	33
	4.8 Lahden ammattikorkeakoulu	35
	4.9 Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy	35
	4.10 Vanamo – Päijät-Hämeen kestävän kehityksen keskus -hanke	37
5	PK-YRITYSTEN YMPÄRISTÖPALVELUIDEN KEHITTÄMINEN	39
	5.1 Vanamo-hankkeen ekokumppanuustoiminnan kehittäminen	39
	5.2 Julkisten organisaatioiden ympäristöpalveluiden kehittäminen	41
6	YHTEENVETO	43
	LÄHTEET	45
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Lahden alueelle on koottu alueellinen elinkeinostrategia vuosille 2005–2008. Sen mukaisesti ympäristö on valittu ykkösosaamisalueeksi, jonka ympärille kasvatetaan Päijät-Hämeessä vahvaa toimijajoukkoa. (Lahden alueen elinkeinostrategia 2005–2008, 4.) Ympäristöklusteri koostuu alueen ympäristötoimialan yrityksistä sekä niitä tukevista tutkimus-, koulutus-, viranomais- ja kehittäjäorganisaatioista. Klusterin tavoitteena on saada aikaan entistä toimivampi ympäristöyhteistyöverkosto yritysten, koulujen sekä julkisten toimijoiden välille, kehittää alueen ympäristöosaamista ja tukea ympäristönhoitoa. (Lahden alueen elinkeinostrategia 2005–2008.)

Ympäristöklusterin kehittämisen ansiosta Lahden seutu on Suomen toiseksi tärkein ympäristöliiketoiminnan keskittymä (Lahden alueen elinkeinostrategia 2005–2008, 6). Alueella sijaitsee kaikkiaan 10 % koko Suomen ympäristöliiketoiminnasta. Ympäristöalan tuotteita ja palveluita tarjoavia yrityksiä Lahden seudulla on noin 120 ja alan kasvuvauhti on nopea. (Ympäristöalan liiketoimintaa Lahden seudulla 2005, 2.) Lahti on valittu Suomen ympäristöteknologiaklusterin vetäjäksi ja alueesta on tarkoitus rakentaa ympäristöliiketoiminnan ja -tutkimuksen maailmanluokan keskittymä (Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy 2007a, 5).

Lahden alueen elinkeinostrategian taustalla on mm. Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2003 (Päijät-Hämeen maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma 2006–2007, 2005, 5). Siinä on määritelty visioksi, että Päijät-Häme on vuonna 2020 ympäristövastuullisen yritystoiminnan, muotoilun, kulttuurin ja matkailun keskus, joka turvallisella viihtyisyydellään kokoaa Euroopan osaajat. Yksi maakuntastrategian päämääristä on, että Päijät-Häme on onnistunein yhdistelmä ympäristön vastuullisesta huolenpidosta ja sen hyödyntämisestä Euroopassa. (Päijät-Hämeen liitto 2001, 1, 10.)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Päijät-Hämeen pk-yritysten ympäristöasioiden hoidon tämänhetkistä tilaa, yritysten omaa kuvaa ympäristöosaamisestaan sekä yritysten näkemiä kehittämistarpeita toimintansa ympäristöasioissa. Lisäksi ympäristötoimialaan kuuluvien yritysten ympäristöosaamista oli tarkoitus verrata muihin yrityksiin. Tavoitteena oli myös selvittää alueen julkisten organisaatioiden tarjoamat palvelut pk-yrityksille ympäristöasioiden kehittämiseksi, tarkastella mahdollisia kehittämissuhteita palveluihin sekä pohtia, miten yrityksiä saisi mukaan kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan. Tutkimus tehtiin Vanamo - Päijät-Hämeen kestävän kehityksen keskus -hankkeen ja Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy:n toimeksiantona. Vanamo-hankkeelta työhön osallistui hankekoordinaattori Sami Karelahti ja Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy:stä ympäristö- ja viljaklustereiden johtaja Jukka Mikkonen.

Yritysten ympäristöosaamista ja kehittämistarpeita selvitettiin lähettämällä ympäristöasioita käsittelevä kysely 386:lle Päijät-Hämeen alueella sijaitseville yritykselle. Alueella sijaitsevien ympäristöpalveluita tarjoavien julkisten organisaatioiden palveluntarjonta kartoitettiin haastatteluin, sähköpostein, esitteiden sekä internetistä saatavien tietojen avulla.

Opinnäytetyön alussa kerrotaan ensin pk-yrityksistä, niiden ympäristöosaamisesta, sekä yritysten määrästä Päijät-Hämeessä. Kolmas luku käsittelee yrityksille tehdyn kyselyn yhteenvedon. Siinä käsitellään pk-yritysten ympäristöasioiden tämänhetkistä hoitoa sekä vertaillaan ympäristötoimialan ja muiden yritysten ympäristöasioiden hoitoa keskenään. Luvussa kerrotaan myös yritysten näkemiä ympäristöasioidensa kehittämiskohteita sekä yritysten toiveita tarjottavista ympäristöpalveluista. Neljäs luku koostuu Päijät-Hämeen alueella sijaitsevien julkisten organisaatioiden tarjoamista palveluista pk-yritysten ympäristöasioiden kehittämiseksi sekä organisaatioiden suunnittelemista tulevaisuudessa tarjottavista palveluista. Viidennessä luvussa tarkastellaan, kuinka eri organisaatioiden, etenkin Vanamo-hankkeen, palveluita yrityksille tulisi kehittää. Siinä myös pohditaan, miten yrityksiä saisi mukaan kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan.

2 PK-YRITYKSET JA YMPÄRISTÖ

2.1 Pk-yritykset

EU:n Komission suosituksen mukaisesti pk-yrityksiksi luetaan yritykset, joissa työskentelee alle 250 työntekijää ja joiden vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa. Yritys on aina pk-yritys, kun se täyttää nämä ehdot ja kun sen pääomasta tai äänimäärästä toisen yrityksen tai julkisyhteisön hallussa on alle 25 %. Pk-yritysten joukkoon kuuluviksi pieniksi yrityksiksi luetaan sellaiset, jossa työskentelee alle 50 työntekijää ja joiden vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa. Mikroyritys määritellään puolestaan yritykseksi, jossa työskentelee alle 10 työntekijää, ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa. (Komission suositus mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä 2003/361/EY.) Usein yritysten jako näihin luokkiin tehdään kuitenkin ainoastaan työntekijöiden määrään perustuen.

Suomen talouselämän perusta muodostuu pk-yrityksistä. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2005 maassamme toimi 236 435 yritystä, jotka työllistivät 1 328 451 henkilöä. Henkilöstön mukaan tarkasteltuna näistä noin 99,7 % on pieniä ja keskisuuria. (Tilastokeskus 2007a.) Pk-yrityksistä alle 10 työntekijän yrityksiä on valtaosa, sillä näiden osuus on noin 93 % (Lehtonen 2006, 37).

2.2 Päijät-Hämeen yritykset

Päijät-Hämeeseen kuuluu 12 kuntaa: Lahti, Hollola, Heinola, Hämeenkoski, Kärkölä, Orimattila, Nastola, Artjärvi, Asikkala, Padasjoki, Hartola ja Sysmä. Kuntien yhteispinta-ala on 6 258 km², ja asukkaita tällä alueella on yhteensä noin 200 000. (Lahden Alueen Kehittämissyhtiö Oy – LAKES 2006, 45.) Yrityksiä Päijät-Hämeessä oli elokuussa 2006 yhteensä 11 042. Näistä noin puolet (5 873 yritystä) sijaitsi Lahdessa. Yli tuhannen yrityksen kuntia olivat Hollola (1 148 yritystä) ja

Heinola (1 134 yritystä). Orimattilassa (887 yritystä), Nastolassa (778 yritystä) ja Asikkalassa (526 yritystä) yritysten määrä oli yli 500. Muissa kunnissa Sysmässä (291 yritystä), Hartolassa (300 yritystä), Padasjoella (268 yritystä), Kärkölässä (260 yritystä), Hämeenkoskella (113 yritystä) ja Artjärvellä (87 yritystä) yritysten määrä oli selvästi alle 500. (Tilastokeskus 2007b.) Päijät-Hämeen yrityksistä suurin osa (92 %) on alle 10 hengen yrityksiä (TAULUKKO 1).

TAULUKKO 1. Päijät-Hämeen yritysten jakautuminen työntekijöiden määrän mukaan (Tilastokeskus 2007b)

Henkilöstömäärä	kpl	%
alle 10 henkeä	10 125	91,7
10–19 henkeä	485	4,4
20–49 henkeä	296	2,7
50–99 henkeä	86	0,8
100–249 henkeä	50	0,4

2.3 Pk-yritysten ympäristöosaaminen

Yritysten suhtautuminen ympäristöön on muuttunut viimeisten vuosikymmenten kuluessa. Ympäristöasioiden huomioiminen on alkanut 1960-luvulla, josta 1990-luvun alkuun yritysten ympäristönsuojelu on ollut vain tiettyjen teollisuuden toimialojen huolenaihe ja se on keskittynyt välttämättömien lainsäädännön määräysten toteuttamiseen. (Pohjola 2003, 9, 11.) Tällöin ympäristönsuojelun koettiin aiheuttavan yritykselle vain ylimääräisiä kustannuksia. Vasta 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa yritysten lähestymistapa ympäristöasioihin muuttui kokonaisvaltaisemmaksi ja aktiivisemmaksi sekä huomattiin yritysten hyötyvän hyvästä ympäristöasioidensa hoidosta. (Lovio & Kuisma 2004, 22–23, 26.) Tällöin alettiin kiinnittää huomiota myös pk-yritysten ympäristövaikutuksiin. Lisäksi huomio kohdistui aiempaa enemmän muihinkin kuin hyvin saastuttaviin teollisuuden aloihin. (Mäntylä, Syrjä, Vainio, Vehkala & Wuori 2001, 28.) 2000-luvulla on noussut esiin ympäristöasioiden ennakointi (Pohjola 2003, 11). Ympäristöjohtamisen työkalut ovat yleistyneet ja ekotehokkuudesta on tullut tärkeä iskulause (Lovio & Kuisma 2004,

26). Ekotehokkuudella tarkoitetaan, että vähemmästä raaka-aineesta ja energiasta saadaan aikaan enemmän tuotteita, palveluita ja hyvinvointia pienemmillä ympäristövaikutuksilla. Nykypäivänä ympäristölainsäädännön noudattaminen on kaikille yrityksille vähimmäisvaatimus, minkä lisäksi niillä on paljon muuta ympäristöasioihin liittyvää toimintaa osakkeenomistajia, työntekijöitä ja sidosryhmiä kohtaan (Nurmi 2006, 137).

Viime vuosina puheenaiheeksi on noussut yritysten yhteiskuntavastuu, joka tarkoittaa kestävän kehityksen mukaista yritystoimintaa. Tämä koostuu taloudellisesta, sosiaalisesta ja ympäristövastuusta. Yrityksen ympäristövastuu on vastuuta ekologisesta ympäristöstä, mikä tarkoittaa erityisesti säästäväistä ja tehokasta luonnonvarojen käyttöä sekä mahdollisimman ympäristömyönteisiä tuotantotapoja ja -prosesseja. Vastuullisuuden sisältyy myös, että tuotesuunnittelussa otetaan huomioon tuotteen koko elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset. (Teknologiateollisuus 2004, 6.) Pk-yrityksissä ympäristövastuun kantaminen on hyvin konkreettista. Tärkeimmät ympäristövastuuteot liittyvät energian ja resurssien käyttöön, jätehuoltoon, saastuttamiseen, liikenteen suunnitteluun ja tuotevastuuseen. Suurimpaan osaan näistä toimista liittyy myös mahdollisuus säästää rahaa.

Vastuullisella ympäristöasioiden hoitamisella yritys voi saavuttaa kustannussäästöjen lisäksi merkittäviä materiaali- ja energiasäästöjä. Etenkin pienillä paikkakunnilla yrityksen asiakkaat ja työntekijät tulevat läheltä, jolloin yrityksen maine on merkittävä perustelu ympäristövastuuseen panostettaessa. Tärkeä tekijä on myös pk-yrityksiin alihankintaketjun osana kohdistuvat vaatimukset. Merkittävä asiakas tai rahoittaja saattaa jopa edellyttää alihankintaketjultaan ympäristöasioista raportointia. (Nurmi 2006, 138–140.) Lisäksi tarjouskilpailussa on useilla aloilla alettu edellyttää näyttöä yrityksen toimivasta ympäristöohjelmasta. Ympäristöasioiden hoito vaikuttaaakin yhä enemmän pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukykyyn. (Työvoima- ja elinkeinokeskus 2007, 2.)

Pk-yrityksissä ympäristövastuullisten toimintojen toteuttamisen esteenä on usein sekä raha- että henkilöstöressurssien puute. Myös yritysten sisäinen vastuunjako on usein epäselvä. (Monika, kansainvälisen sijoitustoiminnan ja monikansallisten yritysten neuvottelukunta 2003, 16.) Pk-yrityksissä ympäristöasioita ei välttämättä aina käsitellä kokonaisvaltaisesti, vaan joitain osa-alueita rajataan omien ympäristövaikutusten ulkopuolelle. Huomio kiinnittyy suurimmaksi osaksi helposti havaittaviin sekä yrityksen omiin toimintoihin. (Mäntylä ym. 2001, 28–29, 31.) KPMG Environmental Consulting (1997) on arvioinut pk-yritysten osuuden teollisuuden kokonaispäästöistä olevan noin 70 % (Lehtonen 2006, 37). Tämä osoittaa, että pk-yritysten merkitys ympäristöasioissa on huomattava. Niillä on isoja yrityksiä heikompi tietoisuus toimintansa ympäristövaikutuksista sekä toimintaansa koskevasta lainsäädännöstä (Lehtonen 2006, 37). Tämän vuoksi onkin valtava haaste saada pk-yritykset toimimaan kattavasti kestävän kehityksen mukaisesti.

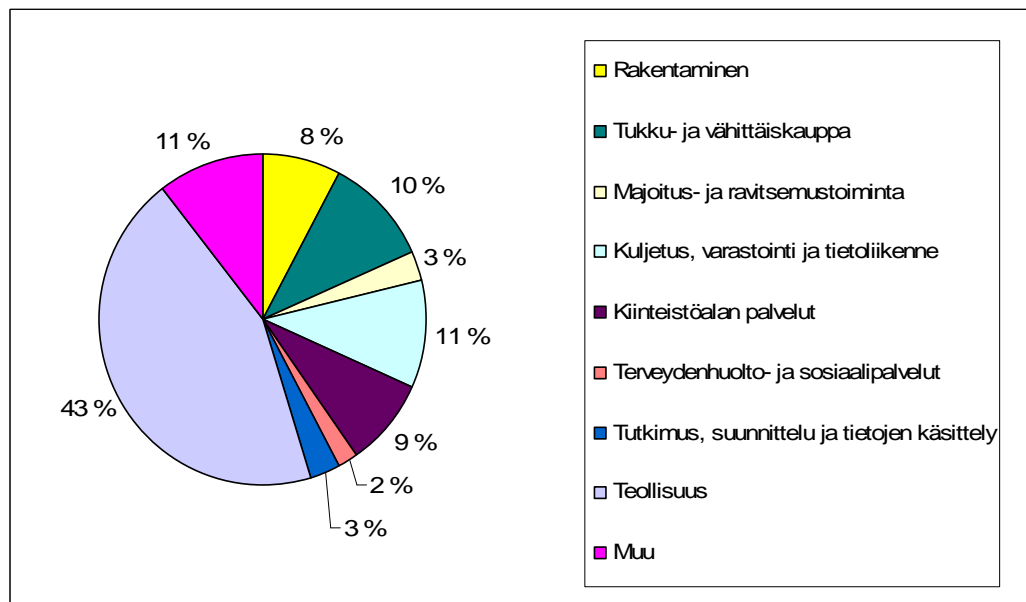
3 PÄIJÄT-HÄMEEN PK-YRITYSTEN YMPÄRISTÖASIAT

3.1 Yrityksille toteutettu kysely

Päijät-Hämeessä sijaitsevien pk-yritysten ympäristöasioiden hoidon tilaa sekä yritysten ympäristöasioiden kehittämistarpeita selvitettiin yrityksille sähköpostitse lähetetyllä kyselyllä. Saatujen vastausten avulla verrattiin myös ympäristötoimialaan kuuluvien yritysten ja muiden yritysten ympäristöasioiden hoitoa keskenään. Kysely lähetettiin vuoden 2007 alussa 386 yritykselle, joiden Päijät-Hämeessä sijaitsevassa toimipaikassa työskentelee 10–249 henkilöä. Vastauksia ei saatu ensimmäiseen palautuspäivään mennessä tarpeeksi, joten kysely lähetettiin tammikuun lopulla vielä uudelleen niille yrityksille, jotka eivät olleet ensimmäisellä kerralla vastanneet. Toisen kerran jälkeen vastauksia saatiin yhteensä 109 kappaletta, joista viisi jouduttiin jättämään tarkastelun ulkopuolelle. Analysoitujen vastausten osuudeksi lähetetyistä kyselyistä saatiin 28 %. Päijät-Hämeen tämän kokoisista yrityksistä määrä vastaa 11 %:a, joten tulokset ovat vain suuntaa antavia. (LIITE 1.)

Kaikille toimialoille suuntautuvaa kyselyä ympäristöasioista ei ollut Päijät-Hämeen alueella aiemmin tehty (Määttä 2006). Tämän vuoksi minkäänlaista vertailua yritysten ympäristöasioiden hoidon kehittymiseen ei voitu tehdä. Koska kysely lähetettiin yrityksille, joiden Päijät-Hämeessä sijaitsevassa toimipaikassa on 10–249 työntekijää, eivät kaikki kyselyyn vastanneista yrityksistä olleet EU:n Komission määritelmän mukaisesti pk-yrityksiä. Tämä vaikuttaa varmasti jonkin verran tuloksiin. Kyselyyn on saattanut myös vastata keskivertaista ympäristömyönteisemmät yritykset, mikä osaltaan heikentää tulosten luotettavuutta. Vastanneiden joukossa oli harmillisen vähän ympäristötoimialan yrityksiä, ja näin ollen vertailu ympäristötoimialan ja muiden yritysten välillä jouduttiin tekemään pieneen yritysmäärään tukeutuen.

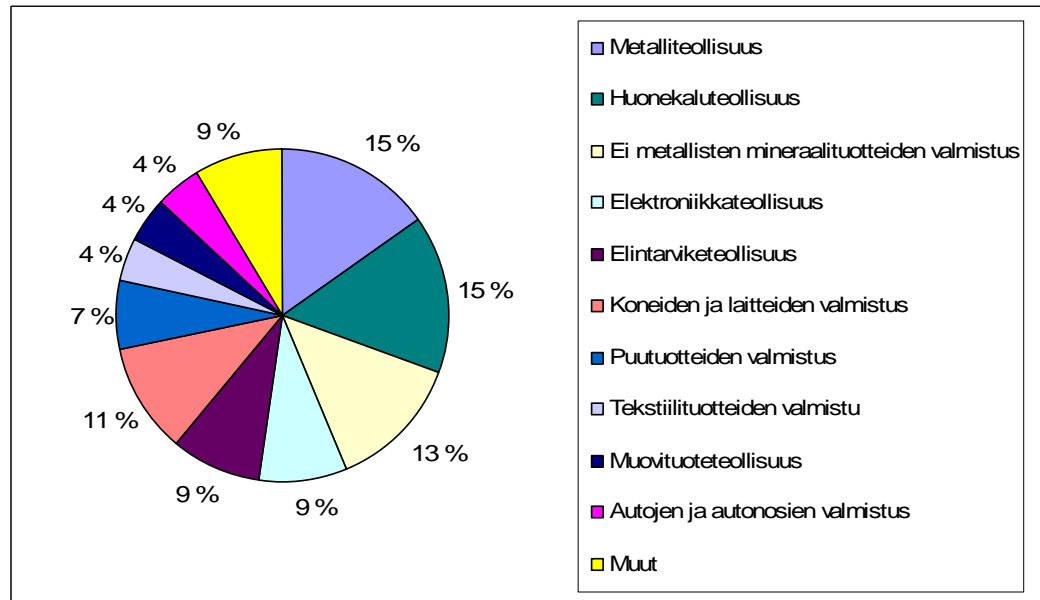
Vastanneista yrityksistä 43 % oli teollisuusyrityksiä. Muut suuremmat toimialat olivat kuljetus, varastointi ja tietoliikenne 11 %, tukku- ja vähittäiskauppa 10 %, kiinteistöalan palvelut 9 % sekä rakentaminen 8 %. Yritysten toimialajakauma on kuviossa 1.

KUVIO 1. Kyselyyn vastanneiden yritysten toimialajakauma

Teollisuusyrityksistä suurimmat toimialat olivat metalli- ja huonekaluteollisuus, joiden molempien osuus oli 15 %. Muut suuremmat teollisuusyritysten toimialat

olivat ei metallisten mineraalituotteiden valmistajat sekä koneiden ja laitteiden valmistajat. Teollisuusyritysten toimialajakauma on kuviossa 2.

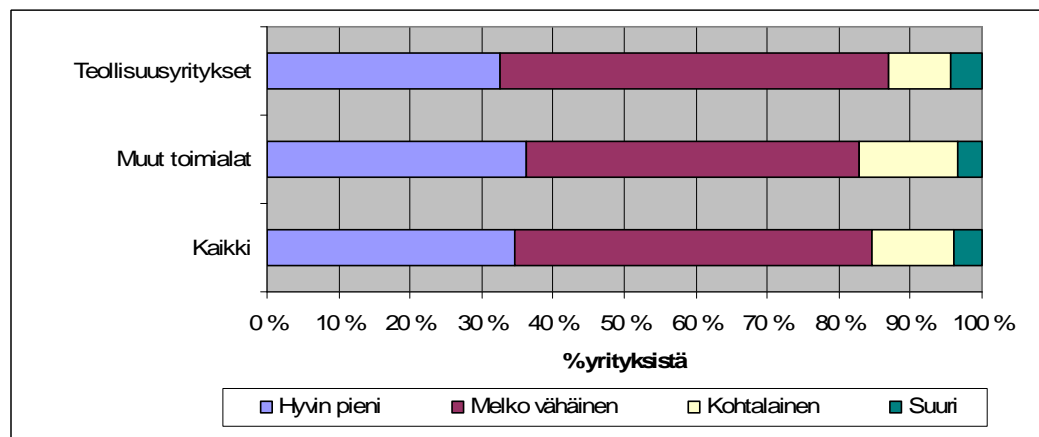
KUVIO 2. Kyselyyn vastanneiden teollisuusyritysten toimialajakauma

Henkilömäärältään yritykset jakautuivat neljään ryhmään. Yrityksiä, joissa työskenteli 10–19 henkeä sekä 20–49 henkeä, oli kumpiakin 32 % vastanneista. 50–99 hengen yrityksiä oli 19 % vastanneista ja 100–249 hengen yrityksiä 17 %.

3.2 Pk-yritysten ympäristöasioiden hoito Päijät-Hämeessä

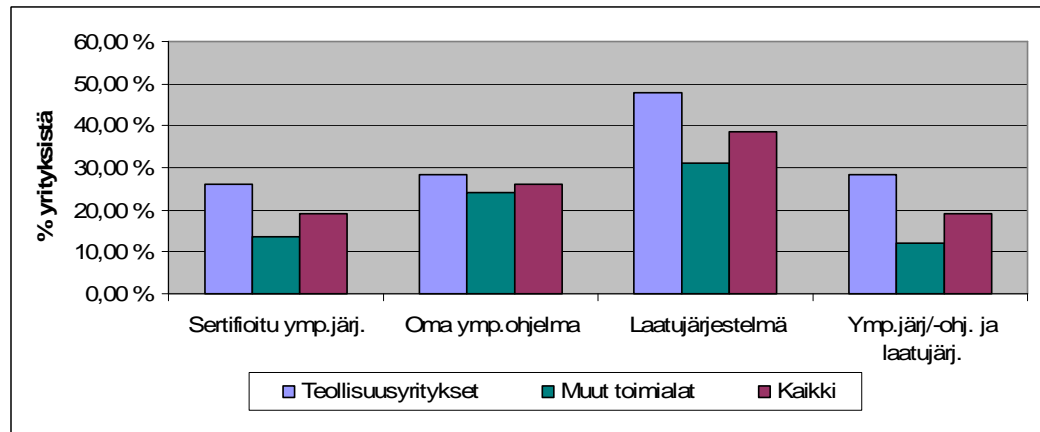
Suuremmilla yrityksillä on pienempiä yrityksiä todennäköisemmin ympäristöasioiden vastuuhenkilö. Alle 20 hengen yrityksistä vain alle puolella oli nimetty ympäristövastaava, kun taas 50–100 työntekijän yrityksistä 70 %:lta ympäristövastaava löytyi. Kaikki toimialat huomioituina ympäristövastaava oli lähes kuudellakymmenellä prosentilla yrityksistä. Vastuuhenkilö oli nimetty useammin teollisuusyrityksissä (65 %) kuin muilla toimialoilla (53 %). Lähes 40 % vastanneista puuttui ympäristöasioiden vastuuhenkilö. Tämä vaikuttaa varmasti siihen, minkä verran ja kuinka jämäkästi ympäristöasioita viedään yrityksessä eteenpäin.

Yli 80 % kyselyyn vastanneista yrityksistä koki ympäristövaikutustensa haitallisuuden hyvin pieneksi tai melko vähäiseksi. Suureksi ympäristövaikutustensa haitallisuuden koki vain 4 % vastanneista. Nämä edustivat kemianteollisuutta, jätehuoltoa, ei metallisten mineraalituotteiden valmistusta sekä kuljetus, varastointi ja tietoliikennettä. Suuria eroja teollisuusyritysten ja muiden toimialojen välillä ei ollut. (KUVIO 3.)

KUVIO 3. Yritysten ympäristövaikutusten haitallisuus yritysten omasta mielestä

Teollisuusyrityksillä on muita toimialoja useammin sertifioitu ympäristöjärjestelmä, oma ympäristöohjelma tai laatujärjestelmä. Vastanneista 46 %:lla oli sertifioitu ympäristöjärjestelmä tai jokin ympäristöohjelma, joista jälkimmäisiä oli enemmän. Sertifioiduista ympäristöjärjestelmistä noin puolet oli yrityksissä, joissa työskentelee 100–249 henkeä, ja noin kolmasosa oli yrityksissä, joissa on töissä 50–99 henkeä. Tämä johtuu varmasti siitä, että sertifioitun ympäristöjärjestelmän luominen vaatii henkilöstöltä asiaan paneutumista ja runsaasti aikaa. Se on myös kallista, eikä pienemmillä yrityksillä ole resursseja laatia itselleen sellaista. (KUVIO 4.)

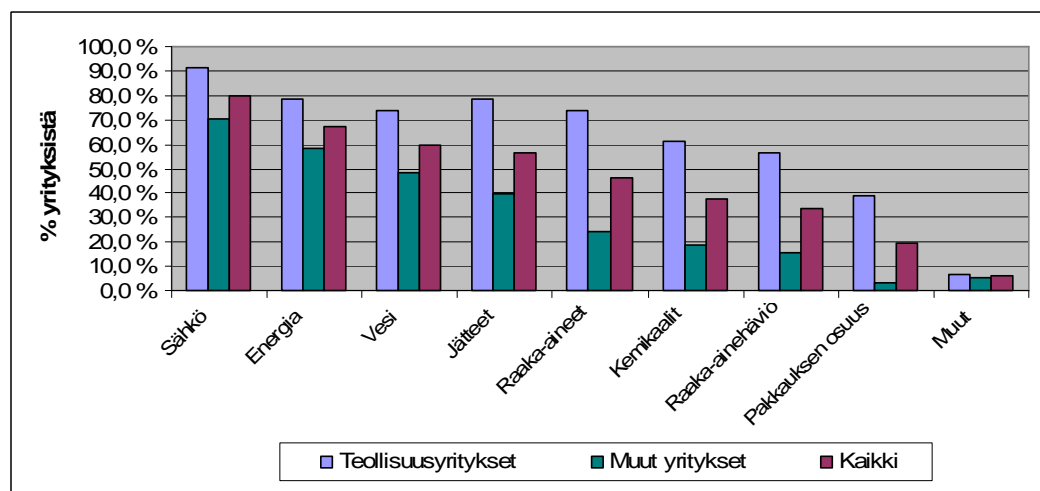
KUVIO 4. Ympäristö- ja laatujärjestelmien sekä ympäristöohjelmien yleisyys yrityksissä

MOTIVA-energiakatselmukset ja vapaaehtoiset energiansäästösopimukset eivät ilmeisesti ole vielä kovinkaan yleisiä, sillä niitä löytyy vain harvalta yritykseltä. Suunnitelman tai oman selvityksen energiankulutuksen vähentämiseksi oli tehnyt kuitenkin 35 % yrityksistä. Reilulla puolella vastanneista (54 %) ei ollut mitään aiemmista.

Yrityksistä 36 % oli saanut ympäristöasioihinsa liittyvää asiakaspalautetta. Sidosryhmiltään vaatimuksia ympäristöasioihinsa liittyen oli saanut puolestaan 41 % vastanneista. Teollisuusyritysten ja muiden yritysten välillä ei vastausten perusteella ole suuria eroja. Asiakkailta tuleva palaute sekä sidosryhmiltä tulevat vaatimukset ympäristöasioihin liittyen motivoivat varmasti yrityksiä kehittämään ympäristöasioitaan sekä antavat niille uusia näkemyksiä ja ideoita kehitystyöhön.

Teollisuusyritykset keräävät odotetusti enemmän seurantatietoja ympäristöasioihin liittyvistä toiminnoista kuin muut yritykset. Reilu 90 % teollisuusyrityksistä seurasi sähkönkulutustaan, mikä ei ole ihme sähkön kalleuden takia. Myös energiankulutusta, syntyvien jätteiden määrää sekä veden ja raaka-aineiden kulutusta seurasi yli 70 % teollisuusalojen yrityksistä. Nämä ovatkin helpoimmin mitattavia kohteita. Yli puolet teollisuusyrityksistä seurasi myös kemikaalien kulutusta ja raaka-ainehävikin määrää. Pakkaustarvikkeiden osuutta koko tuotannon volyymista mitattiin lähes 40 % teollisuusalan yrityksistä. Muiden toimialojen yrityksistä 19 % ei

vastannut kysymykseen ollenkaan, mistä voisi päätellä, etteivät he keränneet mistään edellä mainituista ympäristöasioihin liittyvistä toiminnoista seurantatietoja. Muita yritysten ilmoittamia mitattavia ympäristöasioiden hoitoon liittyviä asioita yrityksissä olivat jäteveden pitoisuudet ja määrä, CO₂- ja No_x-päästöt, ongelmajätteet, alueen sisäinen liikenne, jätteen hyötykäyttöprosentti sekä ympäristöinvestoinnit. Suuret yritykset seurasivat ahkerammin toimintansa ympäristöasioihin liittyviä kulutustietoja, sillä kaikki yli sadan hengen yritykset keräsivät vähintään viidestä eri toiminnosta seurantatietoja. Vastanneista 10–19 hengen yrityksistä seurantatietoja ei kerännyt lainkaan 21 %. Keräämällä ahkerammin kulutustietoja, yritysten olisi helpompi huomata parantamista kaipaavat kohteet toiminnassaan ja lähteä kehittämään niitä. (KUVIO 5.)

KUVIO 5. Yritysten keräämät seurantatiedot ympäristöasioihin liittyvistä toiminnoista

Eniten yritykset olivat panostaneet toimintansa ympäristöasioissa jäteasioihin viimeisen viiden vuoden aikana. Jätteen synnyn vähentämiseen oli panostanut jonkin verran tai paljon 94 % ja jätteiden hyötykäytön tehostamiseen 89 % yrityksistä. Tämä johtuu varmasti siitä, että toimenpide on konkreettinen ja siihen on helpompi vaikuttaa kuin esimerkiksi jätevesipäästöjen vähentämiseen. Lisäksi yritysten jäte-neuvonta on järjestetty hyvin Päijät-Hämeessä.

Reilu kymmenesosa yrityksistä ilmoitti, ettei veden käyttö koske heidän toimintaansa ollenkaan, ja jopa kolmasosa yrityksistä ei ollut lainkaan kiinnittänyt huomiota veden säästöön viimeisten viiden vuoden aikana. Tällöin vain 60 % vastanneista oli vähentänyt veden käyttöönsä paljon tai jonkin verran viimeisten viiden vuoden aikana. Tähän vaikuttaa varmasti se, ettei veden kulutuksen huomiointiin ja vähentämiseen opasteta riittävän tehokkaasti. Yli 80 % yrityksistä oli panostanut sähkön ja energian säästöön paljon tai jonkin verran viimeisten viiden vuoden aikana. Raaka-aineiden säästöissä oli suuri eroja teollisuusyritysten ja muiden yritysten välillä, sillä se ei koskenut ollenkaan lähes 30 % jälkimmäisistä. Tämän takia muista yrityksistä vain reilut puolet oli panostanut raaka-aineiden säästöön paljon tai jonkin verran, kun teollisuusyrityksistä tähän oli panostanut reilu 90 %. Vaarallisten kemikaalien käyttö ei koskenut 28 % vastanneista, mutta niiden käyttöä oli kuitenkin vähentänyt jonkin verran tai paljon reilu 70 % teollisuusyrityksistä edellisten viiden vuoden aikana.

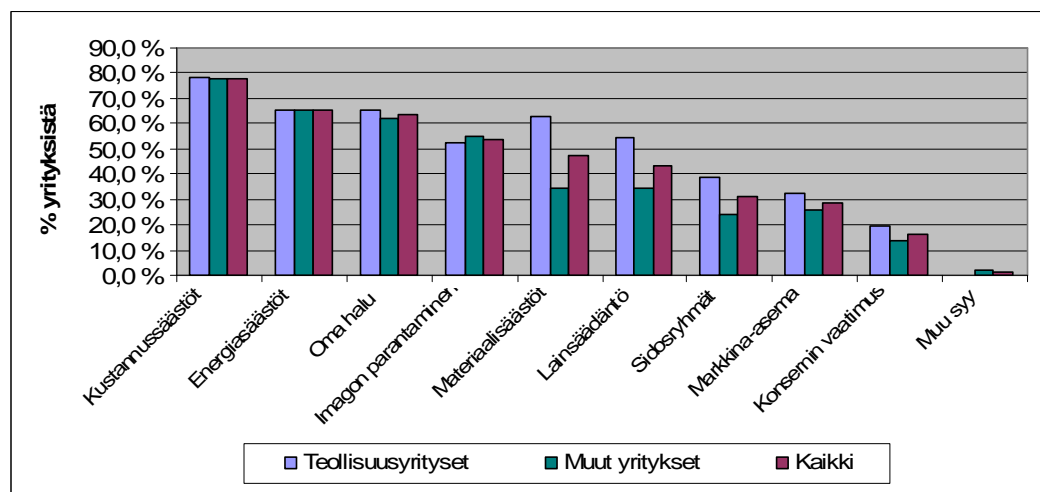
Ilma- ja jätevesipäästöt eivät koskeneet reilua 30 % vastanneista ollenkaan, ja näin ollen vain noin 45 % yrityksistä oli panostanut paljon tai jonkin verran niiden vähentämiseen. Tässä oli eroa teollisuusyritysten ja muihin toimialoihin kuuluvien yritysten välillä, sillä päästöt koskivat suhteessa useampia teollisuusyrityksiä kuin muiden toimialojen yrityksiä. Näin ollen teollisuusyritykset olivat myös panostaneet enemmän päästöjensä vähentämiseen. Pienehkö asiaa kehittäneiden yritysten osuus johtuu siitä, että ilma- ja jätevesipäästöihin vaikuttaminen on useimmiten paljon hankalampaa ja vaatii suurempia investointeja kuin esimerkiksi jätteen synnyn vähentäminen. Ilmapäästöjen vähentäminen nähtiin usein yritystä koskemattomaksi toimenpiteeksi. Kaikkiin yrityksiin se liittyy kuitenkin esimerkiksi autolla liikkumisen kautta. Kuljetuksien tai kulkemisten ympäristövaikutuksiin ilmoittikin vaikuttaneensa pienentävästi 56 % vastanneista. Reilu 60 % yrityksistä oli parantanut meluntorjuntaa edellisten viiden vuoden aikana.

Ympäristöriskien hallintaan teollisuusyritykset (75 %) olivat panostaneet muita yrityksiä (56 %) enemmän. Hankintojen ympäristöasioiden huomioimiseen oli panostanut ainoastaan 60 % vastanneista. Luku on yllättävän pieni, kun lähes kaikissa

yrityksissä joudutaan kuitenkin tekemään jonkunlaisia hankintoja. Syy ettei tähän osa-alueeseen ole yrityksissä panostettu ahkerammin, lienee se, ettei ole jaksettu ottaa selvää markkinoilla olevista ympäristöystävällisemmistä tuotteista tai ei olla valmiita maksamaan niistä yhtään enempää.

Teollisuusyrityksistä 56 % oli mielestään huomionnut tuotesuunnittelun ympäristönäkökohdat viimeisten viiden vuoden aikana. Niistä neljä viidestä oli panostanut myös pakkausten ympäristöystävällisyyteen. Kaikkiaan 57 % vastanneista oli panostanut ympäristöasioiden huomioimiseen markkinoinnissa viimeisten viiden vuoden aikana. Ympäristöraportointia puolestaan oli parantanut teollisuusyrityksistä 57 % ja muista yrityksistä 35 % kuluneiden viiden vuoden aikana. (LIITE 2.)

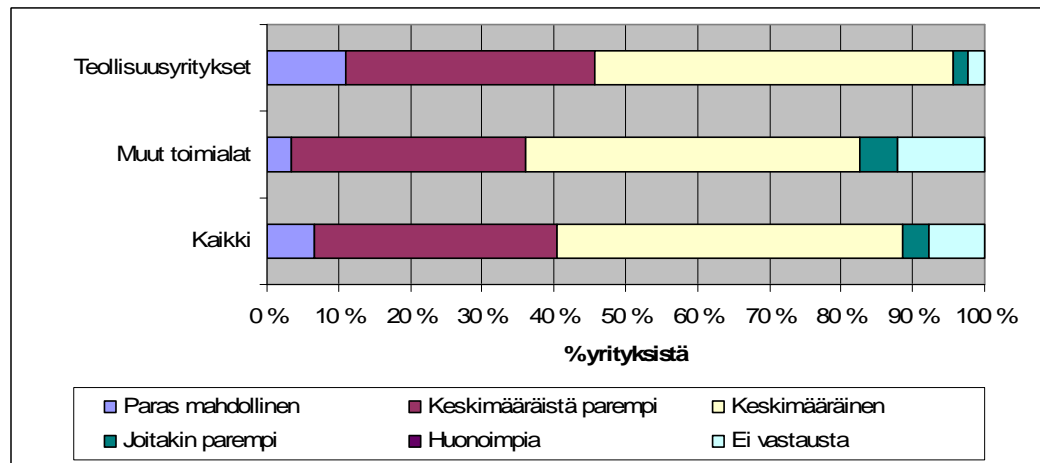
Yleisin syy ympäristöasioihin panostamiseen yrityksillä oli kustannussäästöjen saavuttaminen. Tärkeitä syitä olivat myös energiasäästöjen saavuttaminen, oma halu vaikuttaa ympäristöasioihin sekä imagon parantaminen. Positiivista oli oman halun löytyminen kolmen tärkeimmän syyn joukossa. Lisäksi teollisuusyritykset kokivat materiaalisäästöjen saavuttamisen ja lainsäädännön muutoksiin varautumisen tärkeinä syinä ympäristöasioiden parantamisessa. Pienempi osuus yrityksistä keskittyi ympäristöasioihinsa sidosryhmien tai konsernin vaatimuksesta tai parantaakseen markkina-asemaansa. (KUVIO 6.)

KUVIO 6. Yritysten syyt panostaa ympäristöasioihin

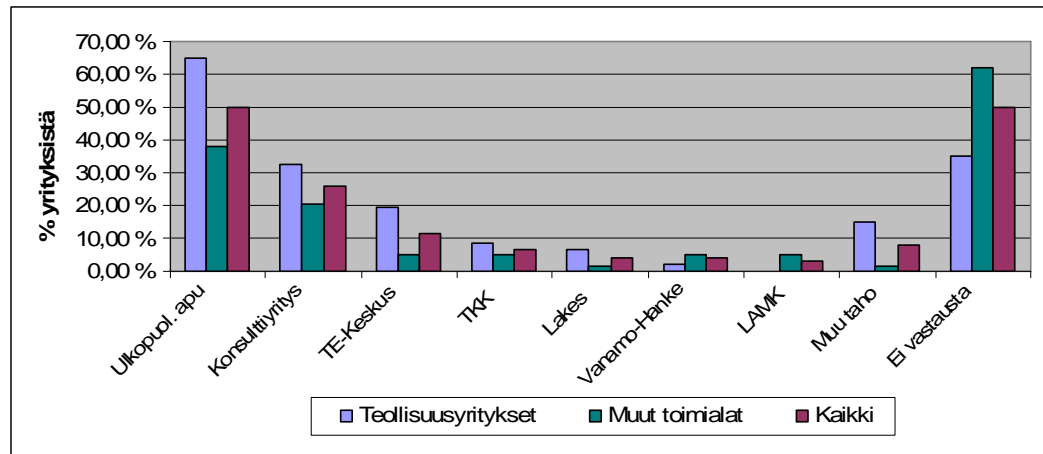
Jopa 22 % vastanneista uskoi ympäristöasioilla olevan suuri merkitys yrityksensä menestymiselle seuraavien viiden vuoden aikana. Jonkin verran merkitystä yrityksensä menestymiselle ympäristöasioilla uskoi olevan 63 %. Vain 15 % yrityksistä epäili, ettei ympäristöasioilla ole merkitystä yrityksen menestymiselle seuraavien viiden vuoden kuluessa tai he eivät osanneet sanoa tai eivät olleet aiemmin mietti-neet asiaa. Teollisuusyrityksistä hiukan suurempi osa muihin yrityksiin verrattuna uskoi ympäristöasioilla olevan suuri merkitys yrityksen menestymiselle tulevaisuu-
dessa. Muissa toimialoissa oli enemmän yrityksiä, jotka eivät osanneet arvioida ympäristöasioiden merkitystä yrityksensä menestymiselle. Tämä johtuu siitä, että teollisuusyritysten ympäristöasioihin on kiinnitetty aina enemmän huomiota.

Yritykset saivat arvioida kyselyssä ekokilpailukykyään, joka tarkoittaa yritysten ympäristöasioihin liittyvää kilpailukykyä. Yrityksistä 7 % ajatteli tuotteidensa tai palvelunsa ekokilpailukyvyn olevan paras mahdollinen verrattuna vastaaviin tarjolla oleviin. 34 % yrityksistä piti ekokilpailukykyään keskimääräistä parempana ja 48 % keskimääräisenä. Ainoastaan 4 % yrityksistä luokitteli tuotteidensa tai palveluiden-sa olevan ekokilpailukyvyltään vain joitakin vastaavia parempia. Yksikään yrityk-sistä ei kokenut tuotteidensa tai palveluidensa olevan ekokilpailukyvyltään huo-noimpien joukossa. Teollisuusyritykset pitivät tuotteidensa ekokilpailukykyä pa-rempana kuin mitä muiden toimialojen yritykset pitivät omaansa. Muiden toimialo-
jen yrityksistä kysymykseen ei vastannut ollenkaan 12 % yrityksistä, josta voi pää-tellä etteivät he osanneet verrata omaa ympäristöasioidensa hoitoa yleiseen saman toimialan tasoon, tai he eivät välttämättä olleet tietoisia miten ympäristöasiat hoi-dettiin muissa vastaavissa yrityksissä. Myös ekokilpailukyky-sana saattoi olla joil-lekin vieras. (KUVIO 7.)

KUVIO 7. Yritysten näkemys tuotteidensa tai palveluidensa ekokilpailukyvyistä verrattuna vastaaviin tarjolla oleviin

Teollisuusyrityksistä 65 % oli käyttänyt ulkopuolista apua ympäristöasioidensa kehittämisessä kun muiden toimialojen yrityksistä vastaava luku oli vain 38 %. Eniten yritykset ovat käyttäneet apuna konsulttiyrityksiä (26 % yrityksistä). TE-keskusten apua ympäristöasioiden kehittämiseen oli käyttänyt 12 % vastanneista. Muiden ympäristöpalveluita tarjoavien tahojen hyödyntäminen oli paljon vähäisempää. Teknillistä korkeakoulua, Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy:tä, Vanamohanketta ja Lahden ammattikorkeakoulua olivat ympäristöasioidensa parantamisessa käyttäneet apuna sellaiset yritykset, jotka olivat käyttäneet useampien tahojen palveluita. Jopa 50 % yrityksistä ei vastannut kysymykseen ollenkaan. Näistä suuri osa oli muita kuin teollisuusyrityksiä, jolloin heidän toiminnassaan ympäristöasiat eivät välttämättä ole yhtä merkittäviä, eikä niihin näin ollen ole kiinnitetty huomiota tai ympäristöasioita on kehitetty vain oman tietämyksen avulla. Kuitenkin tästä joukosta löytyi teollisuusyrityksiäkin. Muita yritysten käyttämiä yhteistyötahoja olivat Muovix Oy, Tonester Oy, SERTY, Vectos Oy, Autoalan keskusliitto, SKAL ry, kaupunkien ympäristöviranomaiset sekä veden-, sähkön- ja energiankulutukseen liittyvät yritykset. (KUVIO 8.)

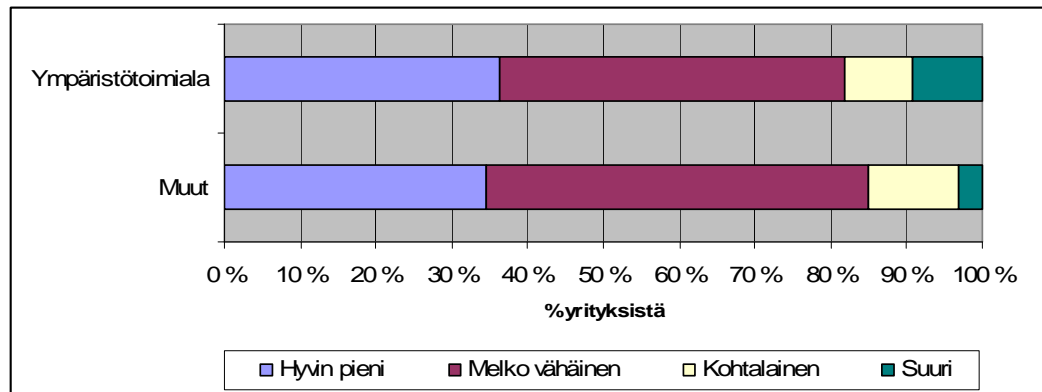

KUVIO 8. Yritysten käyttämä ulkopuolinen apu ympäristöasioiden kehittämisessä

3.3 Ympäristötoimialan yritysten ja muiden yritysten ympäristöasioiden hoidon erot

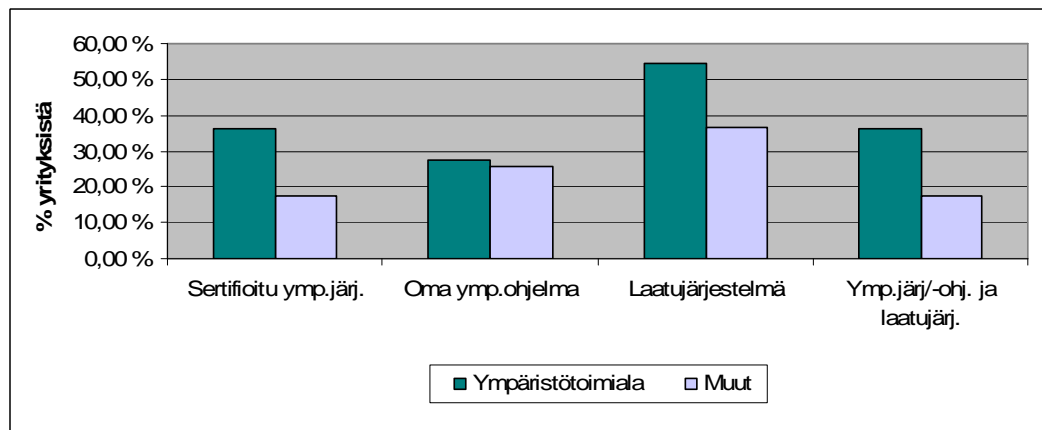
Ympäristötoimialan yrityksiksi määriteltiin tässä työssä kuuluvaksi varsinaisilla ympäristötoimialoilla toimivat yritykset sekä ekologisiin tuotantomenetelmiin ja tuotteisiin keskittyneet yritykset. Kyselyyn vastanneiden yritysten joukosta löytyi 11 yritystä, jotka voidaan lukea tähän ryhmään kuuluvaksi. Määrä on 10,6 % kaikista kyselyn yhteenvetoon mukaan otetuista vastauksista. Toimialaltaan yritykset edustivat jätehuoltoa, energian tuotantoa ja jakelua, vesihuoltoa, koneiden ja laitteiden valmistusta, metalliteollisuutta sekä tukku- ja vähittäiskauppaa. Näistä 10–19 hengen yrityksiä oli 2 kpl, 20–49 hengen yrityksiä 4 kpl, 50–99 hengen yrityksiä 1 kpl ja 100–249 hengen yrityksiä 4 kpl. Seuraavassa on vertailtu ympäristötoimialan yritysten ja muiden 93 kyselyyn vastanneen yrityksen ympäristöasioiden hoitoa.

Ympäristötoimialan yritykset kokevat toimintansa ympäristövaikutusten haitallisuuden lähes samanlaiseksi kuin muutkin yritykset. Yllättäen hiukan suurempi osa ympäristötoimialanyrityksistä kokee kuitenkin ympäristövaikutustensa haitallisuuden suureksi. Tämä saattaa johtua siitä, että nämä ovat tietoisempia ympäristövaikutuksistaan kuin muut yritykset ja tarkastelevat ympäristöasioitaan kriittisemmin. (KUVIO 9.)

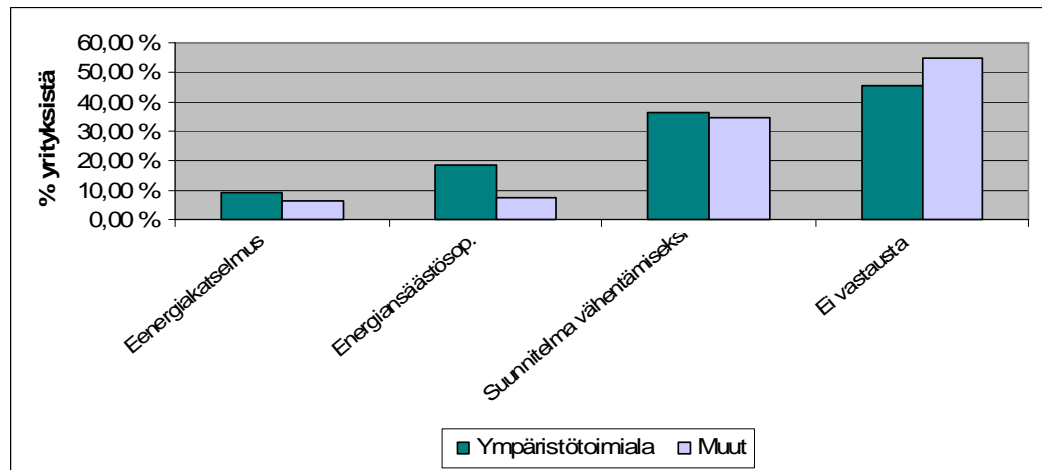
KUVIO 9. Yritysten ympäristövaikutusten haitallisuus yritysten omasta mielestä, ympäristötoimialan yritykset verrattuna muihin yrityksiin

Ympäristötoimialan yrityksillä sertifioidut ympäristöjärjestelmät ja omat ympäristöohjelmat ovat yleisempiä kuin muilla yrityksillä. Niillä on myös muita yrityksiä useammin laatuja järjestelmä tai ympäristö- ja laatuja järjestelmä yhdessä. (KUVIO 10.)

KUVIO 10. Ympäristö- ja laatuja järjestelmien sekä ympäristöohjelmien yleisyys yrityksissä, ympäristötoimialan yritykset verrattuna muihin yrityksiin

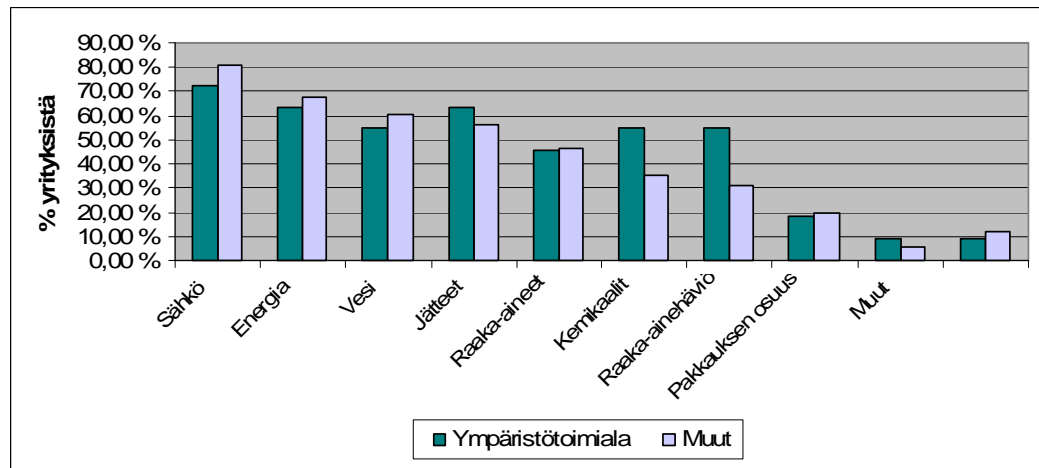
Ympäristötoimialan yritykset ovat panostaneet energia-asioihinsa hiukan muita yrityksiä enemmän. Erityisesti nämä ovat tehneet enemmän vapaaehtoisia energiansäästösopimuksia. MOTIVA-energiakatselmuksia sekä suunnitelmia energiankäytön vähentämiseksi ympäristötoimialan yritykset ovat tehneet suhteessa vain hiukan muita yrityksiä enemmän. Ympäristötoimialan yrityksistä suurempi osa on tehnyt ainakin jonkin edellä mainituista. (KUVIO 11.)

KUVIO 11. Ympäristötoimialan yritysten energia-asiat verrattuna muihin yrityksiin

Ympäristötoimialan yrityksistä 82 %:lla on ympäristöasioiden vastuhenkilö, kun muiden yritysten joukossa vastaava osuus on 56 %. Ensin mainituista 73 % on saanut asiakaspalautetta ympäristöasioihinsa liittyen ja 82 % on saanut ympäristöasioidensa suhteen vaatimuksia sidosryhmiltä. Vastaavat osuudet muilla yrityksillä ovat alla puolet pienemmät.

Muiden toimialojen yritykset ovat keränneet ympäristötoimialan yrityksiä ahkerammin tietoja sähkön, energian, veden ja raaka-aineiden kulutuksesta sekä pakkaustarvikkeiden osuudesta koko tuotannon volyymista. Ympäristötoimialan yritykset ovat puolestaan keränneet seurantatietoja muihin yrityksiin verrattuna suhteessa enemmän syntyvien jätteiden määrästä, kemikaalien kulutuksesta ja raaka-ainehävikistä. (KUVIO 12.)

KUVIO 12. Yritysten keräämät seurantatiedot ympäristöasioihin liittyvistä toiminnoista, ympäristötoimialan yritykset verrattuna muihin yrityksiin

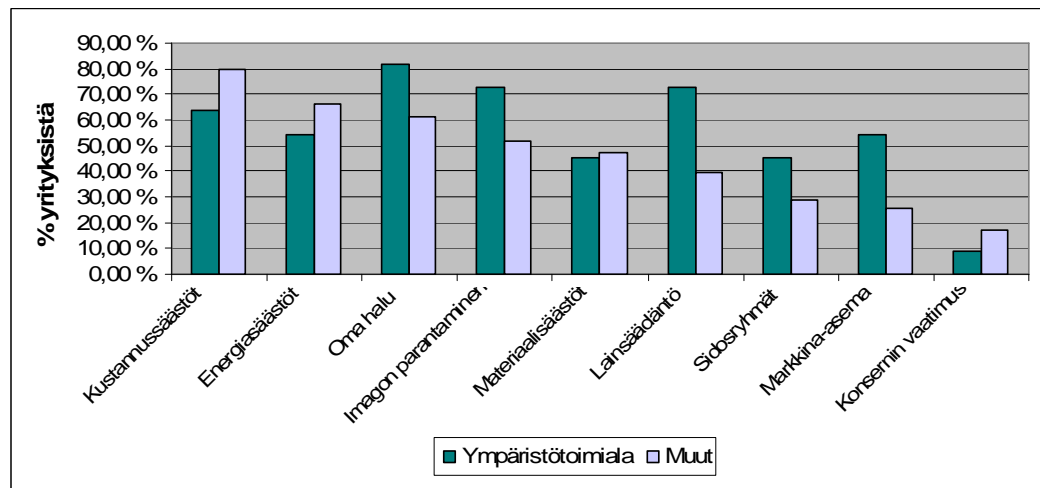
Yritysten jäteasioiden parantamisen välillä ei ole ollut merkittävää eroa viimeisten viiden vuoden aikana. Ympäristötoimialan yritykset ovat panostaneet jätteen hyötykäytön tehostamiseen muita yrityksiä hiukan enemmän, kun taas muut yritykset ovat panostaneet enemmän jätteen synnyn vähentämiseen. Veden ja sähkön säästön ympäristötoimialan yritykset ovat panostaneet muita yrityksiä hiukan vähemmän. Vaarallisten kemikaalien käyttöä on vähentänyt paljon tai jonkin verran reilu 90 % ympäristötoimialan yrityksistä. Muista yrityksistä 40 % on vähentänyt tätä viimeisten viiden vuoden aikana.

Ilma- ja jätevesipäästöjen vähentämistä sekä meluntorjuntaan ympäristötoimialojen yritykset ovat kehittäneet muita yrityksiä huomattavasti enemmän. Meluntorjuntaan on panostanut paljon tai jonkin verran jopa 91 % ympäristötoimialan yrityksistä (muut yritykset 58 %), jätevesipäästöjen vähentämiseen 82 % (muut yritykset 40 %) ja ilmapäästöjen vähentämiseen 82 % (muut yritykset 40 %). Kuljetuksien tai kulkemisten vähentämisessä ympäristötoimialan ja muiden yritysten välillä ei yhtä suurta eroa ole. Ensin mainituista tähän on panostanut paljon tai jonkin verran 64 % ja jälkimmäisistä 55 %. Ympäristötoimialan yritykset näkevät selvästi ympäristöriskien hallinnan tärkeäksi, sillä niistä reilu puolet oli keskittynyt tähän osaluokkaan mielestään paljon kuluneiden viiden vuoden aikana ja loputkin ovat huo-

mioineet sen jossain määrin. Muista yrityksistä 60 % on panostanut ympäristöriskiensä hallintaan jossain määrin.

Niin hankinnoissa kuin tuotesuunnittelussa ja pakkausten ympäristöystävällisyydesäkin ympäristötoimialan yritykset ovat kehittäneet toimintaansa ympäristöystävällisempään suuntaan muita yrityksiä enemmän viimeisten viiden vuoden aikana. Ympäristötoimialan yrityksistä 91 % on panostanut odotetusti ympäristöasioiden huomioimiseen markkinoinnissa viimeisten viiden vuoden aikana, kun muista yrityksistä tähän on panostanut vain 53 %. Ensin mainituista reilu 90 % on kehittänyt ympäristöraportointiaan, kun jälkimmäisistä tätä on kehittänyt vajaa 40 %. (LIITE 3.)

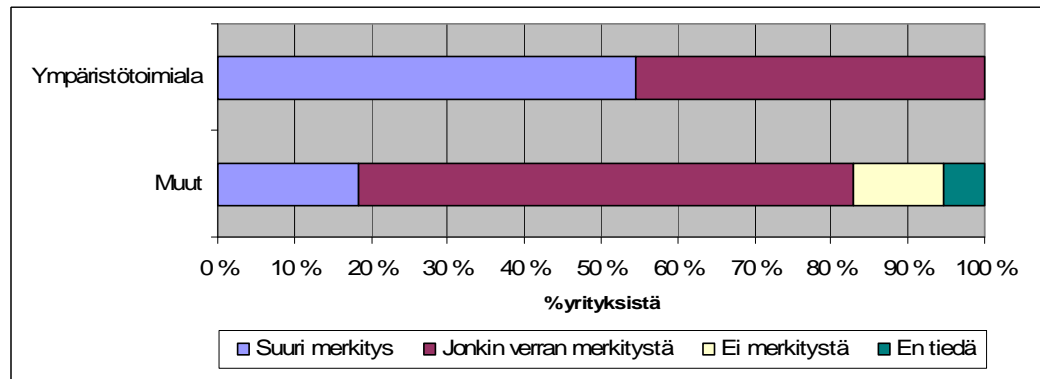
Yritykset panostavat ympäristöasioidensa hoitoon hieman eri syistä. Ympäristötoimialan yritysten kolme yleisintä syytä parantaa ympäristöasioidensa hoitoa ovat oma halu vaikuttaa ympäristöasioihin, imagon parantaminen sekä lainsäädännön muutoksiin varautuminen. Muiden yritysten yleisimmät syyt ympäristöasioihin panostamiseen ovat kustannus- ja energiasäästöjen saavuttaminen. (KUVIO 13.)

KUVIO 13. Yritysten syyt panostaa ympäristöasioihin, ympäristötoimialan yritykset verrattuna muihin yrityksiin

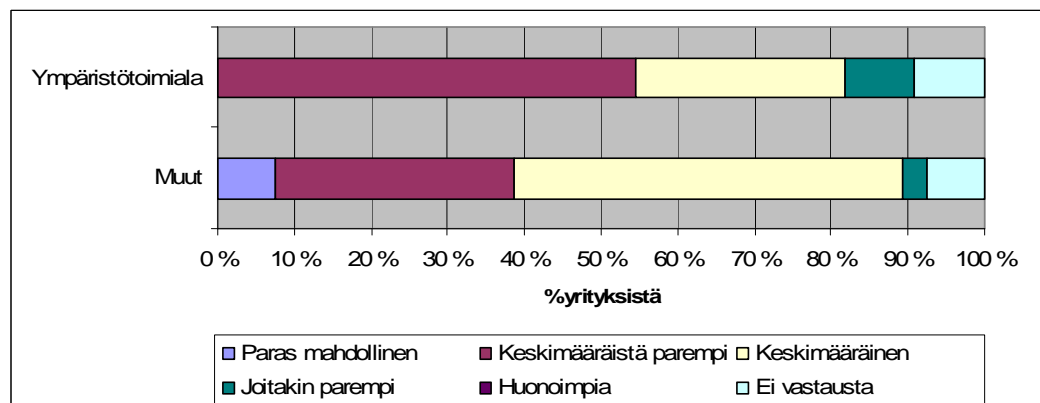
Ympäristötoimialan yrityksistä reilu puolet uskoo ympäristöasioillaan olevan suuri merkitys yrityksensä tulevaisuudelle seuraavien viiden vuoden aikana ja loput us-

kovat ympäristöasioillaan olevan jonkin verran merkitystä. Muiden toimialojen yrityksistä pienempi osuus uskoo ympäristöasioidensa vaikuttavan menestymiseensä. (KUVIO 14.)

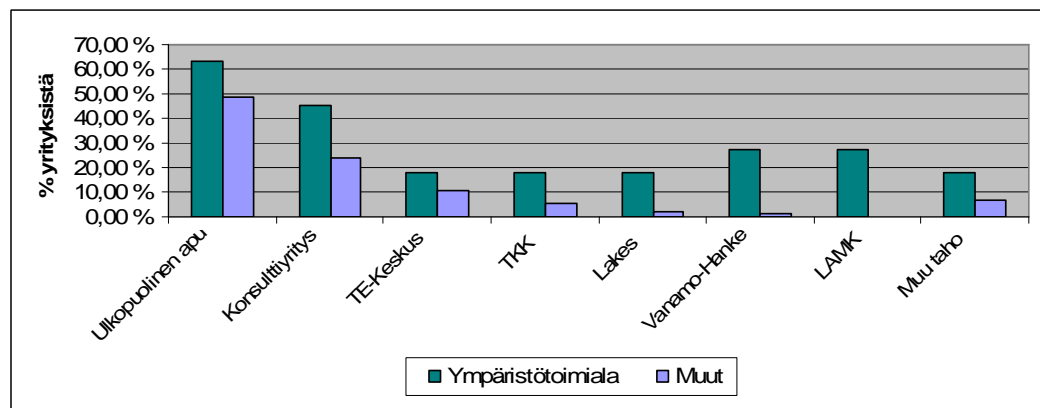
KUVIO 14. Yritysten näkemys ympäristöasioidensa merkityksestä menestymiseen seuraavien viiden vuoden aikana, ympäristötoimialan yritykset verrattuna muihin yrityksiin

Ympäristötoimialan yrityksistä yksikään ei yllättäen pitänyt tuotteidensa tai palveluidensa ekokilpailukykyä parhaana mahdollisena verrattuna muihin vastaaviin tarjolla oleviin. Tämä johtuu varmasti siitä, että nämä tarkastelevat ympäristöasioitaan hyvin kriittisesti. Reilut puolet kyseisistä yrityksistä piti kuitenkin ekokilpailukykyään keskimääräistä parempana ja 27 % keskimääräisenä. (KUVIO 15.)

KUVIO 15. Yritysten näkemys tuotteidensa tai palveluidensa ekokilpailukykyystä verrattuna vastaaviin tarjolla oleviin, ympäristötoimialan yritykset verrattuna muihin yrityksiin

Ulkopuolista apua ympäristöasioidensa kehittämiseen on käyttänyt reilu 60 % ympäristötoimialan yrityksistä. Muista yrityksistä ulkopuolista apua on hyödyntänyt vain vajaa puolet. Yleisimmin yritykset ovat käyttäneet konsulttiyritystä apunaan. Ympäristötoimialojen yritykset ovat käyttäneet Päijät-Hämeessä ympäristöpalveluita tarjoavien julkisten tahojen palveluita suhteessa huomattavasti enemmän kuin muiden toimialojen yritykset. Tämä johtuu varmasti osittain siitä, että kyseiset yritykset ovat kehittäneet aktiivisemmin ympäristöasioitaan, ja toisaalta siitä, että niillä ja ympäristöpalveluita tarjoavilla tahoilla on yhteistyötä jo muutenkin ympäristöklusteriin liittyen. (KUVIO 16.)

KUVIO 16. Yritysten käyttää ulkopuolinen apu ympäristöasioiden kehittämisessä, ympäristötoimialan yritykset verrattuna muihin yrityksiin

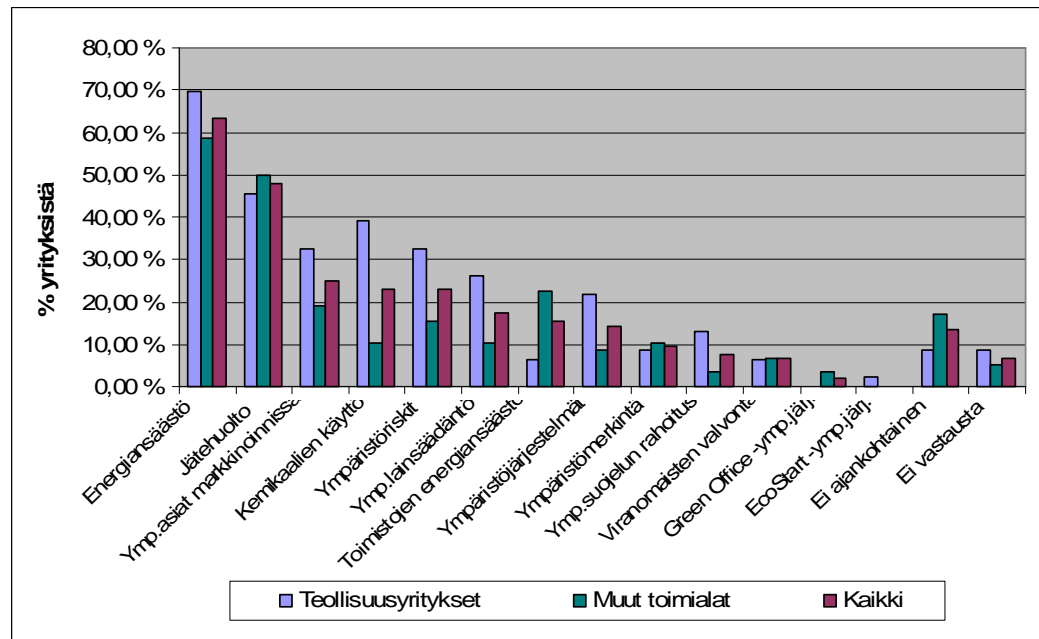
3.4 Yritysten ekotehokkuuden lisääminen

Yrityksistä lähes 90 % näki toimintansa ympäristöasioissa kehittämistarvetta. Eniten kehittämisenvaraa yritykset näkivät energiansäästöasioissa (64 % vastanneista). Lisäksi 15 % yrityksistä näki toimistojensa energiansäästön kaipaavan kehittämistä. Lähes puolet vastanneista koki jätehuollossaan olevan parantamisen varaa ja 25 % yrityksistä oli sitä mieltä, että niiden ympäristöasioiden huomiointia markkinoinnissa voisi parantaa. Teollisuusyritykset ja muihin toimialoihin kuuluvat yritykset näkivät kehittämistarpeita hieman eri osa-alueilla. Teollisuusyritykset kokivat eniten kehittämistarpeita olevan energiansäästössään, jätehuollossaan, kemikaaliensa käytössä, ympäristöriskiensä huomiointissa sekä ympäristöasioidensa

huomioinnissa markkinoinnissaan. Muiden toimialojen yritykset näkivät eniten kehittämistarpeita energiansäästönsään ja jätehuollossaan.

Yritysten näkemät kehittämistarpeet lainsäädännön tietämyksen osalta olivat yllättävän pieniä verrattuna siihen, että lainsäädännön seuraaminen pienelle yritykselle on melko työlästä. Yllättävää oli myös, etteivät yritykset olleet kovinkaan kiinnostuneita ympäristönsuojeluun liittyvästä rahoituksesta. Green Office- ja EcoStart-ympäristöjärjestelmät ovat varmaankin vielä vieraita yrityksille, koska vain 3 % vastanneista koki mahdollisesti tarvitsevansa sellaista. Vaikka yritykset eivät pitäneet tärkeänä kyseisiä järjestelmiä, tukisivat ne kuitenkin yrityksissä tärkeinä pidettyjen ja parantamista vaatineiden asioiden kehittämistä.

Seitsemän yritystä ei vastannut kysymykseen ollenkaan. Kahdeksan yrityksistä koki, ettei kehittäminen ympäristöasioissa ole ajankohtaista seuraavien kolmen vuoden aikana, mikä saattaa osittain johtua näiden yritysten toiminnan luonteesta. Lisäksi kuusi yritystä nimesi osa-alueita, joissa näki toiminnassaan parantamisen varaa, mutta kokivat kuitenkin, ettei kehittäminen näissä asioissa ole ajankohtaista seuraavien kolmen vuoden aikana. Tämä saattaa johtua siitä, ettei näillä yrityksillä ole toistaiseksi resursseja ympäristöasioidensa kehittämiseen. Syynä saattaa olla myös, etteivät he ole innokkaita kehittämään ympäristöasioitaan. Se puolestaan johtuu siitä, ettei olla tietoisia ympäristövastuullisen toiminnan mukanaan tuomista hyödyistä tai ei tiedetä tarjolla olevista valmiista palveluista tarpeeksi. (KUVIO 17.)

KUVIO 17. Yritysten näkemät kehitystarpeet toimintansa ympäristöasioissa

Kyselyyn vastanneiden yritysten joukosta löytyi kymmenen yritystä, jotka olivat halukkaita esittelemään ympäristöasioitaan muille yrityksille. Niistä viisi voidaan laskea ympäristötoimialaan kuuluviksi. Yritykset olisivat halukkaita esittelemään mm. ISO 14001 sertifioitua ympäristöjärjestelmää, yhteiskuntavastuuraportointia, ympäristöjärjestelmää ja kulutusseurantoja, RT-ympäristöselostetta, polttoaineen kulutusta suhteessa kuljetusmäärään, puutuoteteollisuuden ympäristövaikutuksia sekä jätehuoltoa.

Yrityksiltä tulleet toiveet ekokumppanuustoiminnan ja pk-yritysten ympäristöosaamisen kehittämisen suhteen olivat hyvin erilaisia. Osa toiveista oli hyvin yleisellä tasolla esitettyjä yhteistyön parannusehdotuksia, joita voi soveltaa ja ottaa huomioon esimerkiksi Vanamo-hankkeen ekokumppanuustoiminnassa. Osa toiveista oli tiettyä toimialaa ja siinäkin hyvin pientä yritysjoukkoa koskevia ympäristöasioiden kehittämishankkeiden ideoita, jotka ovat paremmin projekti-ideoita muille ympäristöpalveluita tarjoaville tahoille. Ekokumppanuustoimintaan toivottiin yhteisiä tilaisuuksia eri teemoin yritysten ympäristöasioista vastaaville. Toiveena tuli yhteistyön tekeminen erikseen määritellyn projektin merkeissä ja samalla osaamispuutteen vaihtaminen yritysten kesken. Erityisesti ympäristölainsäädäntöön liittyvästä koulutuksesta oltiin kiinnostuneita. Myös ympäristölupamenettelyn ja uuden laki-

muutoksen aiheuttamista muutoksista ympäristölupaprosessiin toivottiin koulutusta. Yritykset toivoivat järjestettäväksi ympäristöpalveluita tarjoavilta tahoilta toteutettavissa olevia mahdollisia asioita sekä todellista opastusta asioihin. Tarjolla olevista palveluista toivottiin kohtuuhintaisia. Myös uusia innovaatioita ja rahoitustukea kaivattiin. Viranomaisvalvontaan ja -määräyksiin toivottiin enemmän yhdenmukaisuutta, ettei näissä olisi enää yhtiö tai aluekohtaisia eroja.

Pienempiä yritysryhmiä koskevia projekti-ideoita tuli kaksi. Toiveena oli, että tekstiiliteollisuudessa syntyvä kangasleikkuujäte olisi mahdollista toimittaa suoraan Kymijärven voimalaan, koska tällä hetkellä laitoksen repijä ei voi käsitellä kangasjätettä. Toinen toive oli teollisuudessa syntyvän prosessijätteen tuotteistaminen eritavoin. Tällaisesta esimerkkinä toivottiin projektia, jossa kehiteltäisiin teollisuudessa syntyvän betonimurskan hyötykäyttömahdollisuuksia, joita voisivat olla esimerkiksi betonimurskan käyttö maanrakennuksessa ja pigmentoidun betonimurskan käyttö pihatorana.

4 PÄIJÄT-HÄMEEN JULKISTEN ORGANISAATIOIDEN TARJOAMAT YMPÄRISTÖPALVELUT PK-YRITYKSILLE

Valtaosa pk-yrityksille ympäristöpalveluita tarjoavista tahoista on yksityisiä yrityksiä, joita Päijät-Hämeen alueelta löytyy useita kymmeniä (Määttä 2007b). Alueella on myös paljon julkisia organisaatioita, jotka tarjoavat osana toimintaansa ympäristöpalveluita pk-yrityksille. Tässä luvussa on käsitelty Päijät-Hämeessä sijaitsevien julkisten organisaatioiden tarjoamia palveluita pk-yritysten ympäristöasioiden kehittämiseksi.

4.1 Hämeen työvoima- ja elinkeinokeskus

Hämeen työvoima- ja elinkeinokeskus on yksi maamme viidestätoista TE-keskuksesta toimien Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakuntien alueella. Se on alueensa kehittäjä, jonka tehtäviin kuuluu mm. tukea pk-yritysten perustamista,

laajentamista ja kehittämistä tarjoamalla yrityksille koulutus-, asiantuntija- ja rahoituspalveluita. (Hämeen TE-keskus 2007a.) Yritysten hakiessa TE-keskuksen kautta konsultointi-, kehittämis-, tutkimus- ja koulutusapua etsii se sopivan tahon yrityksen tarpeeseen. Tällöin yritys saa myös rahallista tukea kyseiseen hankkeeseen. TE-keskus huolehtii, että yritys saa rahoilleen vastinetta ja juuri sen, mitä tarvitsee ja mihin on tullut ulkopuolista apua hakemaan. (Nevalainen 2006.)

Työvoima- ja elinkeinokeskuksen teknologia-asiantuntijat toimivat osana Tekesin asiantuntijaverkoston. Ne neuvovat yrityksiä elinkaaren eri vaiheissa, niin hankkeiden valmistelussa kuin kehittämisessä ja rahoituksessakin. Teknologia-asiantuntijat auttavat alueen yrityksiä ja tutkimusorganisaatioita käynnistämään kansallisia ja kansainvälisiä tutkimus- ja tuotekehityshankkeita. (Hämeen TE-keskus 2007b.)

TE-keskus on mukana kehittämässä Yritys-Suomi-palvelujärjestelmää. Verkkopalvelu on vielä kehitteillä, mutta sen avulla on tarkoitus helpottaa yritysten pääsyä oikean palveluntarjoajan luo. Yritys-Suomi-palveluun tulee myös yritysten ympäristöasioita kehittävät tahot. (Suominen, M. 2007.)

TE-keskuksen henkilöstön vieraillessa yrityksissä ja ollessa muutenkin yhteyksissä yrittäjiin nousee usein esiin yritysten koulutustarpeita. Hämeen työvoima- ja elinkeinokeskuksessa onkin käynnissä monivuotinen TaitoHäme-projekti, jossa on toteutettu hankkeita ja koulutusta näiden tarpeiden mukaisesti. (Suominen 2007.) Lisäksi yritykset voivat esittää itse koulutus- ja kehittämistoiveitaan suoraan TE-keskukselle. Projektin kohderyhmänä ovat juuri pk-yritykset, joille hankitaan projektin kautta koulutus- ja konsultointipalveluita. Projektiin kuuluu lyhyitä kursseja ja pitkiä kehittämisohjelmia sekä yritysکوhtaaisesti että yhteistoteutuksina useille yrityksille kerrallaan. (Salminen.) Osallistuvat yritykset ovat lähinnä tuotannollista toimintaa harjoittavia yrityksiä (Puukko 2007).

Yritysten ympäristöasioihin liittyviä koulutuksia tai ohjelmia TaitoHämeessä on ollut muutama. Projektissa on toteutettu laatu- ja ympäristöjärjestelmien kehittämistä yrityksille, mihin on kuulunut koulutusta ja yritysکوhtaista työskentelyä jär-

jestelmän rakentamiseksi. Projektissa on järjestetty myös EU:n direktiivin toimeenpanoa edistäviä ohjelmia. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi elektroniikka-alan yrityksille pidetty lyijyttömään tuotantoon siirtymistä tukenut ohjelma sekä ATEX-direktiivin toimeenpano yrityksissä, mikä koski yrityksiä, joiden tiloihin muodostuu räjähdysvaara pölyn, kaasun, nesteen tai kemikaalin aiheuttamana. Nolla tapahtumaa Hämeessä -ohjelmassa sivuttiin ympäristöasioita työturvallisuuden näkökulmasta. Yrityskohtaisesti TaitoHämeessä on toteutettu esimerkiksi jätehuoltokoulutuksia. Vuoden 2007 kuluessa on tarkoitus järjestää seminaari koskien REACH -kemikaaliasetusta. Muita erityisiä ympäristöalan hankkeita ei nyt ole suunnitteilla. (Puukko 2007.)

TE-keskus tarjoaa yrityksille ympäristöasioihin liittyvää konsultointipalvelua EcoStart-ympäristöjärjestelmän muodossa. Se on pienille ja keskisuurille yrityksille suunniteltu kevennetty ympäristöjärjestelmämalli, joka noudattaa monilta osin sertifioidun ympäristöjärjestelmien ISO 14001 -standardin ja EMAS-asetuksen vaatimuksia. Rakenteeltaan se on kuitenkin niitä kevyempi ja dokumentointi on yksinkertaisempi. Ideariihissä yrityksen avainhenkilöt käyvät konsultin johdolla läpi yrityksen merkittävimmät ympäristönäkökohdat aihealueittain. Näin löydetään asiat, joita parantamalla voidaan lisätä yrityksen ekotehokkuutta ja saavuttaa säästöjä. Ideariihien sisällöt on suunniteltu erikseen tuotannollisia yrityksiä ja palveluyrityksiä varten. Niiden pohjalta konsultti laatii katselmusraportin, jossa antaa toimenpide-ehdotuksia. Niihin perustuen yritys laatii rungon ympäristöohjelmalleen. Viimeistellyssä ympäristöohjelmassa asetetaan päämäärät ja tavoitteet ympäristöasioiden hallinnan parantamiseksi ja ympäristökilpailukyvyyn kehittämiseksi. Ideariihien yhteydessä yritys saa eväitä ylläpitää ympäristöjärjestelmäänsä konsultoinnin jälkeenkin. Kun yritys on toteuttanut EcoStart-ympäristöohjelmaansa vuoden ja laatinut seurantaraportin, voi se hakea auditointia ja todistusta ympäristöohjelmalleen. Todistus on voimassa kolme vuotta, minkä jälkeen sen voi uusida auditoinnilla. (Työvoima- ja elinkeinokeskus 2007.)

EcoStartin perusosaan kuuluu 4 - 10 konsultointipäivää. Hintaa sille kertyy 3 000 - 5 000 euroa, johon yritys voi saada tukea jopa 80 %. (Vesterinen 2006.) EcoStar-

tin läpivienti yrityksen ympäristöohjelman laatimiseen vie aikaa parista kuukaudesta puoleen vuoteen riippuen yrityksen koosta. Hämeen TE-keskuksen alueella se on toteutettu maaliskuuhun 2007 mennessä kolmessa yrityksessä ja yksi näistä on Päijät-Hämeen alueelta. Minkäänlaisia tavoitteita ei ole asetettu sille kuinka yleiseksi pk-yrityksissä EcoStart halutaan. (Suominen, M. 2007.)

Työvoima- ja elinkeinokeskus edistää pk-yritysten toimintaedellytyksiä rahoituksella, jota suunnataan laadullisesti korkeatasoisiin investointi- ja kehittämishankkeisiin. Investointitukea voidaan myöntää yrityksille esimerkiksi koneisiin ja laitteisiin yrityksen aloittaessa tai laajentaessaan toimintaansa taikka uudistaessaan käyttöomaisuuttaan. Rahoituksen tarkoituksena on edistää yritysten kilpailukykyä parantavia investointihankkeita, joilla voidaan arvioida olevan merkittävää vaikutusta esimerkiksi tuotteiden ja tuotannon tason tai tuottavuuden kannalta. Kehittämistukea voidaan myöntää esimerkiksi yrityksen tuotteiden tai tuotantomenetelmien sekä liikkeenjohto- ja markkinointitaitojen kehittämiseen. Hankkeelta edellytetään kuitenkin merkittävyyttä ja uutuusarvoa yrityksen toimintaan nähden. Rahoitusta voidaan myöntää myös pk-yritysten yhteisiin hankkeisiin, jotka liittyvät edellä mainittuihin aiheisiin. Rahoituksella pyritään kannustamaan yrityksiä omaehtoiseen ja tavoitteelliseen toiminnan kehittämiseen. (Työvoima- ja elinkeinokeskus. 2-5.)

Myönnettävien tukien määrät vaihtelevat. Esimerkiksi kehittämistuen kautta TE-keskus rahoittaa pk-yritysten kehittämishankkeita tukien konsultointia 50 %:lla siitä aiheutuvista kustannuksista. (Puukko 2007.) TE-keskuksen tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia ei ole juurikaan käytetty Hämeen alueella yritysten ympäristöasioiden kehittämiseen. Useissa kohteissa joihin kehittämis- tai investointitukia myönnetään, saadaan kuitenkin välillisesti hyötyjä ympäristöasioihinkin. (Suominen, M. 2007.)

Kestävän kehityksen asiat nousevat yrityshankkeissa jatkuvasti esille. TE-keskus onkin lähtenyt valmistelemaan strategista linjausta ympäristöasioiden huomioimiseksi toiminnassaan (Suominen, M. 2007).

4.2 Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy

Lahden tiede- ja yrityspuiston toimii Lahden alueen kilpailukyvyyn vahvistajana. Se tarjoaa monenlaisia palveluja niin Lahden alueella toimiville kuin sinne siirtyvillekin yrityksille. Näitä ovat innovaatio-, ICT-, kansainvälistymis-, rahoitus-, tila-, tutkimuslaboratorio- ja T&K-liiketoiminnan kehittämispalvelut. Klusteriyrityksille tarjotaan lisäksi markkinointipalveluita. Lahden alueelle siirtyviä yrityksiä avustetaan sijoittumisessa ja toimintaansa aloittavia yrittäjiä tuetaan yrityshautomopalveluilla. (Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy 2007b.)

Lahden tiede- ja yrityspuisto toimii Suomen ympäristötekniikan osaamisklusterin koordinaattorina. Se on maailman johtava ympäristöteknologiatiedepuisto ja näiden tiedepuistojen muodostaman IASP Enviroparks -verkoston koordinaattori. (Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy 2007c.) Lahden tiede- ja yrityspuisto on toteuttanut toimintansa aikana useita kymmeniä erilaisia ympäristösuuntautuneita hankkeita sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Hankkeet ovat kuitenkin olleet pääasiassa ympäristötoimialan yrityksille. (Määttä 2007.)

Lahden tiede- ja yrityspuiston tiloissa toimii paljon ympäristötoimialan yrityksiä, joille se tarjoaa palveluitaan. Nämä yritykset puolestaan tarjoavat muiden toimialojen yrityksille osaamistaan. Tiede- ja yrityspuiston tarkoituksena ei ole kilpailla näiden yritysten kanssa asiakkaista, eikä se näin ollen tarjoa muiden toimialojen yrityksille ympäristöasioiden kehittämispalveluita. (Määttä 2007.)

4.3 Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy

Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy on alueellinen kehittäjäorganisaatio, jonka omistaa 10 Päijät-Hämeen kuntaa (Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy 2007a.) Lakes toimii maakunnan elinkeinopolitiikan koordinaattorina sekä kehittää klustereita Lahden tiede- ja yrityspuiston kanssa. Lakesin palveluihin kuuluu kansainvälistymis-, sijoittumis- ja tietopalvelut, lausuntojen antaminen, rahoitusten myöntäminen, alueen markkinointi sekä elinkeinopoliittinen edunvalvonta Suomessa ja

ulkomailla. Palvelut on tarkoitettu kaikille toimialueen kasvuhaluille yrityksille. Lakes on keskittynyt palveluihin, joita muut organisaatiot Päijät-Hämeessä eivät tarjoa. Tämän vuoksi ympäristötoimialaan kuulumattomille yrityksille se ei tarjoa ympäristöasioiden kehittämispalveluita. (Mikkonen 2006.)

Rahoitusta Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy tarjoaa useamman yrityksen kehittämissuunnitelmiin. Ainoa yksittäisille yrityksille suunnattu rahoitusmuoto on mikroyrityksille myönnettävä aktivointituki. (Mikkonen 2006.) Se on tarkoitettu alle kymmenen henkeä työllistäville yrityksille, jotka palkkaavat ulkopuolisen asiantuntijan kehittämään yrityksen liiketoimintaansa. Tukea maksetaan enintään puolet ulkopuolisen asiantuntijan palkkiosta, mutta korkeintaan 2000 euroa. (Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy 2007b.) Se on tarkoitettu ainoastaan liiketoiminnan kehittämistarkoituksiin, eikä sitä myönnetä investointeihin. Mikroyritysten aktivointituen hakeminen on alkanut tänä vuonna, eikä toistaiseksi ole tullut vielä hakemuksia ympäristöasioiden kehittämiseen. Tuki voitaisiin kuitenkin myöntää yritykselle esimerkiksi sertifioitavan ympäristöjärjestelmän laatimiseen, koska se on yrityksen kilpailukykyä parantava toimenpide. (Iso-Sipilä 2007.)

4.4 Silta yrittäjyyteen - Lahden alueen uusyrityskeskus ry

Silta yrittäjyyteen - Lahden alueen uusyrityskeskus ry kuuluu 28 Uusyrityskeskusten muodostamaan verkostoon, jonka yhteistoimintajärjestönä on Suomen Jobs and Society ry. Uusyrityskeskus tarjoaa neuvontapalveluja yrittäjäksi aikoville ja uusille yrityksille. Neuvontaa antavat sekä Uusyrityskeskuksen yritysneuvojat että elinkeinoelämän asiantuntijat. Se tavoittaa kolmanneksen kaikista uusista yrityksistä maakunnassa ja uusia asiakkaita on vuosittain noin 700. Yrityksen perustamiseen liittyvä neuvonta-apu on monelle uudelle yrittäjälle ratkaisevan tärkeää ja se vähentää epäonnistumisen riskiä ensimmäisten toimintavuosien aikana. (Suominen, S. 2007b.)

Yrityksen perustamisneuvonnassa käsitellään kaikki liiketoimintasuunnitelman osat. Samalla esille tulevat myös yrityksen perustamiseen liittyvät viranomaisasiat. Tähän kuuluvat mm. lupa-asiat, jolloin asiakasta tarvittaessa ohjataan ympäristölainsäädäntöön ja ympäristölupiin liittyen. Kun ympäristöasioista pitää saada tietoa tarkemmin, Lahden alueen uusyrityskeskus lähettää asiakkaan läheteellä eteenpäin maksuttomalle käynnille kyseisen alan asiantuntijayritykseen. (Suominen, S. 2007a.)

4.5 Hämeen kauppakamari

Lahden ja Hämeen kauppakamarit yhdistyivät Hämeen Kauppakamariksi vuoden 2007 alusta. Kauppakamarin tehtävänä on kehittää toiminta-alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä, yrittäjyyttä, kansainvälistymistä, markkinataloutta ja kilpailua, valvoa elinkeinoelämän yhteisiä etuja sekä edistää yritysten ja viranomaisten välistä yhteistoimintaa. Kauppakamari tekee aloitteita ja antaa lausuntoja sekä harjoittaa yritystoiminnan edistämiseksi tiedotus-, julkaisu-, neuvonta-, koulutus- sekä tutkimustoimintaa. Lisäksi kauppakamari tarjoaa jäsenilleen yritystoimintaan liittyviä palveluita. (Hämeen Kauppakamari 2007.)

Hämeen kauppakamarin tarjoaa yrityksille lakiasioihin liittyvää koulutusta sekä lakineuvontaa. Ympäristöasioihin liittyvää koulutusta ei toistaiseksi ole ollut, mutta lakineuvonta kattaa myös ympäristöasiat. Perusneuvonta on ilmaista, mutta tarkempi yrityskohtainen lakineuvonta on maksullista. Vuonna 2004 Lahden kauppakamari on julkaissut Päijät-Hämeen alueen yrittäjille ympäristölupaoppaan yhdessä Lahden valvonta ja ympäristökeskuksen sekä Hämeen ympäristökeskuksen kanssa. (Parviainen 2007.)

Hämeen kauppakamarin palvelutarjontaan on tulossa lisää yritysten ympäristöasioihin liittyviä palveluita. Vielä ei ole kuitenkaan päätetty, mitä konkreettista se tulee olemaan. (Metsänen 2007.)

4.6 Teknillisen korkeakoulun Lahden keskus

Teknillisen korkeakoulun Lahden keskuksen toiminnan keskeiset alueet ovat tutkintokoulutus, tutkimus, täydennyskoulutus, avoin yliopisto-opetus ja alueellinen vaikuttaminen (Teknillinen korkeakoulu Lahden keskus 2006, 2-3). Tieteellistä tutkimusta ja opetusta toteutetaan ympäristötekniikassa ja siihen liittyvillä tieteenaloilla. Keskeisiä aiheita ovat ympäristönsuojelu ja ympäristöstrategiat, jätehuolto-tekniikka, ympäristöjohtaminen, laatujohtaminen sekä organisaatioiden ja prosessien kehittäminen. (Teknillinen korkeakoulu Lahden keskus 2007.)

TKK:n Lahden keskukselta valmistuu ympäristötekniikan diplomi-insinöörejä, lisensiaatteja ja tohtoreita (Teknillinen korkeakoulu Lahden keskus 2006, 2-3). Lahdessa järjestettävä tutkintokoulutus on projektimaista ja koulutuksissa ympäristö on avainasemassa (Ollila 2007). Avoin yliopisto-opetus on TKK:n opetusohjelman mukaista tutkintokoulutusta tukevaa (Teknillinen korkeakoulu Lahden keskus 2006, 2-3). Avoimen yliopiston kautta voi suorittaa TKK:lla tarvittavia kursseja. Kurssille tulo perustuu kuitenkin useimmiten työntekijän omaan haluun oppia, eikä niinkään siihen, että yritys olisi lähettänyt työntekijää opiskelemaan. Kursseilla tehtäviä harjoitustöitä tehdään kuitenkin yleensä yrityksiin, joissa opiskelijat työskentelevät. (Jokela 2006.)

Lahden keskuksessa toteutetaan myös monitieteisiä lyhyt- ja pitkäkestoisia täydennyskoulutusohjelmia ympäristötekniikan, -johtamisen ja -laskennan sekä laatujohtamisen aloilla (Teknillinen korkeakoulu Lahden keskus 2006, 2-3). Koulutukset voivat olla joko yrityskohtaisia tai suuremmalle yritysjoukolle kohdistettuja. Yritykset voivat itse ottaa yhteyttä ja tilata TKK:lta mitä tarvitsevat. Esimerkiksi tänä keväänä järjestetään erityisesti pk-yrityksille suunnattu monimuotokoulutus ympäristö- ja laatujohtamisesta. Myös muihin aloihin liittyvissä TKK:n Lahden keskuksen tarjoamissa koulutuksissa ympäristöasiat ovat kiinteästi mukana. (Ollila 2007.)

Myös hankkeisiin liittyen yritykset voivat ottaa yhteyttä Teknillisen korkeakoulun Lahden keskuksen ja esittää tarpeitaan ja toiveitaan. Usein kuitenkin tutkijoilta

tulee idea hankkeesta, jota sitten lähdetään toteuttamaan ja tämän jälkeen etsitään mukaan lähteviä yrityksiä. Hankkeet voivat olla esimerkiksi yritysten toiminnan ympäristövaikutusten selvittämistä. Mukana olevat yritykset ovat teknologiayrityksiä ja enimmäkseen pk-yrityksiä. Tulevaisuudessa yhteistyö pk-yritysten kanssa tulee todennäköisesti lisääntymään entisestään. (Kuosmanen 2006.)

TKK:n Lahden keskuksen tutkimustoiminnassa tehdään vahvasti yritys yhteistyötä, mutta mukana olevat yritykset ovat isompia yrityksiä. Soveltavaan tutkimukseen liittyvistä hankkeista tällä hetkellä suurin osa on kaikille toimialoille kohdistettuja hankkeita liittyen tuotekehityspalveluihin, markkinointiosaamiseen ja organisaation kehittämiseen. Ympäristöasioihin liittyvissä hankkeissa valtaosa mukana olevista yrityksistä on juuri ympäristötoimialan yrityksiä. Vuoden päästä Teknillisen korkeakoulun Lahden keskuksessa tulee olemaan kolme professoria toimien vain ympäristöasioiden parissa, joten ympäristöasioihin tullaan jatkossa panostamaan entisestään. Esimerkiksi T&K-toiminta on lähdessä vasta liikkeelle. Tulevaisuudessa ympäristöasiat ovat siinä mukana ja yhteistyötä tulee myös muiden kuin ympäristötoimialan yritysten kanssa. Kahden - kolmen vuoden kuluttua Täydennyskoulutus- ja alueelliset tehtävät -yksikössä noin puolet hankkeista tulee olemaan ympäristöasioihin liittyviä. Suurin osa projekteista on tällöin juuri ympäristötoimialan yrityksille, mutta osa suunnataan myös muiden yritysten ympäristöasioiden kehittämiseen. Erityisesti Pk-yrityksiin tullaan panostamaan tietoisesti. (Ollila 2007.)

4.7 Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia

Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia on Helsingin yliopiston erillislaitos. Se palvelee erityisesti aikuisopiskelijoita, organisaatioita ja toimialueitaan. Sen toiminta on valtakunnallista ja kansainvälistä. Yksi Palmenian yksiköistä sijaitsee Lahdessa. (Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia 2007a.) Suurin osa sen järjestämistä ympäristöhankkeista on kansainvälisiä yhteistyöhankkeita, joissa mukana on Etelä-Suomi, Viro ja Venäjän lähialueet (Karppinen 2007b).

Palmenian asiantuntija- ja täydennyskoulutusohjelmat ovat kansallisia. Pk-yritykset voivat tilata siltä ympäristöasioihinsa liittyviä koulutuspaketteja, jotka voivat olla yksittäisiä koulutuspäiviä tai pidempikestoisia osaamistason kohottamisia. Asiantuntijayhteistyö tapahtuu Lahdessa yleensä Helsingin yliopiston ympäristöekologian laitoksen, TKK:n Lahden keskuksen ja Lahden tiede- ja yrityspuiston kanssa. Palmenia on valmis suunnittelemaan ja toteuttamaan yritysten kanssa myös pidempikestoisia tutkimus- ja kehittämishankkeita. (Karppinen 2007a.) Yleensä projektit ovat kuitenkin sen verran vaativia ja kustannuksiltaan korkeita, että yritysten kannalta on parempi, jos tilaajana on usean pk-yrityksen verkosto. Projekteille on kuitenkin mahdollista saada TE-keskuksen kautta tukirahoitusta. (Karppinen 2007b.)

Palmenian tarjoamat tutkimus- ja kehittämispalvelut on rajattu Helsingin yliopiston ja Palmenian omiin osaamisalueisiin. Näistä pk-yritysten ympäristöasioita koskevia aiheita ovat ympäristöasioiden hallintajärjestelmät, ympäristövaikutusten arviointi, ilmastonmuutoksen vaikutukset eri toimialoilla, ympäristölainsäädäntö ja EU:n ympäristösäädökset, direktiivit ja toiminta- tai tavoiteohjelmat, uusio- ja uudelleenkäyttö sekä ympäristöalan kehittämishankkeet erityisesti Baltian maissa ja Venäjän lähialueilla. (Karppinen 2007b.)

Palmenia on järjestänyt pk-yritysten ympäristöasioiden kehittämishankkeita jo vuodesta 1978 lähtien. 2000-luvulla merkittävin ympäristöasioihin liittyvä hanke on ollut RePlast-hanke. (Karppinen 2007a.) Se on ollut monivuotinen projekti, jonka päätavoitteena on ollut muovin ja SER-muovijakeen keräyksen, kierrätyksen ja uusiokäytön kehittäminen ja edistäminen Suomessa ja Virossa (Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia 2007b). Vuonna 2001 Palmenia toteutti pk-yrityksille suunnatun EcoProfit Päijät-Häme – projektin, joka koostui yritysten yhteisistä koulutuspäivistä sekä yrityskohtaisista konsultoinneista. Se kehitettiin yhteistyössä Päijät-Hämeen osaamiskeskuksen, Ympäristöteknologiakeskus Neopoli Oy:n sekä Teknillisen korkeakoulun Lahden keskuksen kanssa. Projektiin osallistui 9 yritystä, joista osa tähtäsi sertifioituun ympäristöjärjestelmään, toisten vasta aloitellessa ympäristötoimintaansa. (Peri 2002, 21, 32, 34.)

4.8 Lahden ammattikorkeakoulu

Lahden ammattikorkeakoulussa opetetaan ympäristöteknologiaa, jonka suuntautumisvaihtoehdot ovat ympäristötekniikka, ympäristöbiotekniikka ja miljöösuunnittelu. Opiskelijat voivat suorittaa opintoihinsa kuuluvat harjoittelut Päijät-Hämeen pk-yrityksissä tai tehdä opinnäytetyönsä niille. Toistaiseksi kuitenkin vain harvat työt tehdään pk-yritysten ympäristöasioiden kehittämiseksi. (Mäkelä 2007.) Osana opiskelua joihinkin kursseihin liittyen tehdään myös projektitöitä yrityksiin.

Ammattikorkeakoulun opettajille ei jää juuri aikaa opetustyön lisäksi tehdä tutkimus- ja kehittämistyötä yrityksille. Minkäänlaisia hankkeitaakaan ei pk-yrityksille ympäristöasioiden kehittämiseksi ole järjestetty. (Kostia 2007.)

Lahden ammattikorkeakoulussa on käynnistymässä osuuskuntatoiminta, johon myös koulutuskeskus Salpaus on lähtenyt mukaan. Toiminta perustuu opiskelijoiden perustamaan yritykseen, joka tarjoaa työsuorituksia alueen yrityksille. Pidemmällä opiskeluissaan olevat opiskelijat voivat tehdä oman alansa töitä tienaten rahaa ja hankkien tärkeää työkokemusta. Opiskelijoiden saadessa toiminnastaan opintopisteitä, opettajat neuvovat opiskelijoita ja ovat heidän tukena ja apunaan. Ympäristötekniikan opiskelijat pystyisivät tarjoamaan yrityksille erilaisia yrityksen ympäristöasioita kehittäviä työsuorituksia. (Ilmonen 2007.)

4.9 Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy on 13 kunnan omistama osakeyhtiö. Se hoitaa osakuntiensa jätteiden käsittely-, hyödyntämis- ja kehittämistehtävät sekä jäteneuvonnan. PHJ vastaa, että toimialueella ehkäistään jätteen syntyä sekä suunnitellaan ja toteutetaan taloudellinen ja tehokas jätehuoltojärjestelmä. (Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy 2007.)

Päijät-Hämeen jätehuolto Oy tarjoaa yrityksille jäteneuvontaa ja jäteasioiden kehittämisen palveluita. Yritysten jäteneuvonta on keskittynyt käytännönläheiseen täs-

mäneuvontaan. Osa yrityksistä ottaa itse yhteyttä PHJ:lle kokiessaan tarvitsevansa tietoa ja apua jäteasioissaan. Myös PHJ:ltä otetaan yhteyttä yrityksiin, kun kuormatarkastuksessa on havaittu yrityksen jätteiden lajittelussa olevan puutteita. Ensin yritykseen tehdään ilmainen jäteasioiden tilannekartoitus. Siinä luodaan kokonaiskuva yrityksen jätehuollon nykytilasta ja selvitetään missä asioissa olisi parantamista. Tämän jälkeen yritykset voivat itse kehittää jätehuoltoaan tehtyjen huomautusten ja muistiinpanojen perusteella. Kuitenkin noin 90 %:lle näistä yrityksistä PHJ pitää maksusta henkilökunnalle koulutustilaisuuden. Usein yrityksille suunnitellaan maksusta myös uusi lajitteluohjeistus ja tehdään kustannuslaskelmia. Tehdyn tilannekartoituksen sekä koulutustilaisuuden yhteydessä esiin nousee usein ideoita kuinka jätteiden syntyä voisi vähentää tai mitä uusia hyödyntämismuutoksia jätteille olisi tarjolla. Tarkoituksena on että yritys pääsisi eroon jätehuoltoonsa liittyvistä ongelmista, lajittelisi oikein ja säästäisi jättekuluissaan. (Saarinen 2007a.)

PHJ on tarjonnut yrityksille tällaista palvelua vuodesta 1997 lähtien. Yrityksistä noin 85 % on alle 250 hengen yrityksiä. Toimialaltaan jätehuovontaa saavista yrityksistä noin 25 % on teollisuusyrityksiä, 25 % kaupan alalta, 25 % kuuluu julkishallintoon ja 25 % on rakennusalan yrityksiä. Toisissa yrityksissä PHJ:n jätehuovonta toimii herättelijänä jätehuoltoasioiden huomioimiselle. Joillekin yrityksille puolestaan koulutuksia pidetään säännöllisesti. Kaikki yritykset suhtautuvat myönteisesti jätehuoltoonsa kehittämiseen. Suurimmiksi syiksi jäteasioiden parantamiseen yrityksissä PHJ:n yritysneuvoja Saarinen arvioi olevan kustannussäästöjen saavuttamisen sekä lainsäädännön ja määräysten täyttämisen. Lisäksi tärkeitä syitä yrityksille ovat tavaran tilaajan vaatimukset, imagosyyt sekä kilpailusyyt ympäristöasioissa. Kuitenkin ehkä liian usein jäteasioissa tyydytään minimiin täyttämiseen. (Saarinen 2007a.)

Yrityksille suunnattu jätehuovonta tulee pysymään pääsääntöisesti nykyisenlaisena. Yritysten suhtautuminen jäte- ja ympäristöasioihin on muuttunut vuosien kuluessa selvästi myönteisempään suuntaan. Asiaa auttaa se, että ympäristöasioiden hyvä hoito koetaan nykyään kilpailutekijäksi ja se alentaa usein myös jätehuollon kokonaiskustannuksia. PHJ:n aloitettua yritysten jätehuovonnan, oli ensin pari vuotta,

jolloin yrityskontaktien määrä oli erittäin suuri. Sen jälkeen yrityskäyntien ja koulutustilaisuuksien määrä on pysynyt tasaisena. (Saarinen 2007b.)

4.10 Vanamo – Päijät-Hämeen kestävän kehityksen keskus -hanke

Lahden seudun ympäristöpalveluiden hallinnoima Vanamo-hanke on perustettu edistämään ja tukemaan Päijät-Hämeen kuntien kestävän kehityksen työtä. Hanke käynnistyi kunnolla vuoden 2005 alussa, ja sen tarkoituksena on kestää vuoden 2007 loppuun. (Lahden kaupunki 2007.) Projektikumppaneita ovat Asikkalan, Hartolan, Heinolan, Lahden, Nastolan ja Padasjoen kunnat sekä muista toimijoista Lahti Energia, Lahti Vesi Oy, Motiva Oy, Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy sekä Lahden seurakuntayhtymä. Hollola on tullut mukaan hankkeeseen vuoden 2007 alusta. Vanamo-hankkeen strategisena tavoitteena on aikaansaada pysyvä, yleisölle avoin ja eri toimijoita palveleva kestävän kehityksen informaatio- ja toimintakeskus. (Vanamo – Päijät-Hämeen kestävän kehityksen keskus -hanke 2006.)

Hanke jakautuu kolmeen eri osa-alueeseen, joista yksi on ekokumppanuus ja pk-yritysten ympäristöosaamisen kehittäminen. Ekokumppanuustoiminnan tavoitteena on Päijät-Hämeen alueen pk-yritysten, kuntien ja eri yhteistyötahojen välisen toiminnan tukeminen ja kehittäminen. Tarkoituksena on saada yritykset kiinnostumaan ja motivoitumaan kestävän kehityksen työstä sekä välittää niille asiantuntija-apua ympäristömyönteiseen ja -vastuulliseen toimintaan. (Vanamo – Päijät-Hämeen kestävän kehityksen keskus -hanke 2006.)

Ekokumppanuutta toteutetaan ekokumppanuustyöryhmässä, jossa on mukana yritysten ja julkisten toimijoiden edustajia. Ryhmässä käsitellään sekä yrityksiä että muita toimijoita koskevia ympäristöasioita. (Vanamo – Päijät-Hämeen kestävän kehityksen keskus -hanke 2006.) Toiminnan avulla yritykset saavat neuvontaa ja apua ympäristöasioidensa hallintaan. Tapaamisiin kutsutaan asiantuntijoita, jotka ovat syventyneet johonkin erityiseen ympäristöasiaan ja osaavat näin ollen neuvoa

yrittäjiä ongelmatilanteissa. Yrityksien edustajilla on myös mahdollisuus vaihtaa kokemuksia keskenään. (Karelahti 2005.)

Ekokumppanuusryhmä kokoontui vuoden 2005 aikana kaksi kertaa. Huhtikuussa teemana oli yritysten ympäristövastuullisuus. Tarkoituksena oli verkottua ja tutustua muihin yrityksiin ja viranomaisiin. Toinen ryhmän kokoontuminen oli marraskuussa. Päivän teemoina olivat jätevirtojen hallinta yrityksissä, josta kertoi Matti Saarinen PHJ:stä, sekä ympäristöjärjestelmän laatiminen yrityksille, josta puhui Tuula Pohjola TKK:sta. (Karelahti 2005.) Lisäksi Keskon edustaja kertoi Keskon K-ympäristökauppajärjestelmän toteuttamisesta käytännössä (Vanamo – Päijät-Hämeen kestävä kehitys keskus -hanke 2006). Vuoden 2005 ympäristöviikon yhteydessä järjestettiin Yritysten ympäristöpäivä -seminaari Lahden tiede- ja yrityspuistossa. Siellä oli ympäristöalan asiantuntijoita yritysmaailmasta sekä kunnallisista ja yliopistollisista laitoksista. Seminaarin teemana oli ympäristöosaaminen osana yritysten toimintaympäristöä. Puheenvuorot käsittelivät mm. sähkö- ja elektroniikkaromun kierrätystä, yrityksiä koskevia ympäristölupia sekä energianhallintaa yrityksissä. (Karelahti 2005.)

Vuonna 2006 ekokumppanuusryhmä kokoontui kerran. Teemana oli energiankäytön tehokkuus yritysten ympäristöasioiden hallinnassa (Karelahti 2007a). Timo Husu Motiva Oy:stä kertoi olemassa olevista mahdollisuuksista ja työkaluista yritysten energiankäytön hallintaan sekä Taini Rajala Tampereen Ekokumppanit Oy:stä esitteli Eko-Pirkanmaa-hanketta (Vanamo – Päijät-Hämeen kestävä kehitys keskus -hanke 2006). Toukokuussa 2006 oli tarkoitus esitellä TE-keskusten osarahoittamaa EcoStart-ympäristöjärjestelmää pk-yrityksille. Osanottajien pienestä määrästä johtuen tilaisuuden ajankohta siirtyi kuitenkin myöhemmäksi. (Karelahti 2007a.) Syksyllä 2006 ja keväällä 2007 merkittävää toimintaa ei ole ollut niukoista resursseista johtuen. Jatkossa ekokumppanuustoimintaa on kuitenkin tarkoitus lisätä. (Karelahti 2007b.)

5 PK-YRITYSTEN YMPÄRISTÖPALVELUIDEN KEHITTÄMINEN

5.1 Vanamo-hankkeen ekokumppanuustoiminnan kehittäminen

Vanamo – Päijät-Hämeen kestävän kehityksen keskus -hankkeen ekokumppanuustoiminnan tärkeänä tehtävänä on välittää pienille yrityksille tietoa eri ympäristöasioihin keskittyneistä palveluiden tarjoajista, jotta yritysten kynnys lähteä kehittämään toimintaansa olisi mahdollisimman matala. Aiempien ekokumppanuustoiminnassa käsiteltyjen aiheiden lisäksi pk-yrityksille tulisi välittää tietoa mm. lainsäädännöstä, lupa- ja ilmoitusasioista, ympäristöriskeistä ja -vahingoista, ympäristövahinkovakuutuksesta, ympäristöveroista ja -maksuista. Lisäksi tärkeitä ovat kemikaaliasiat, päästöt, jätevesi- ja energia-asiat, ympäristöjohtaminen, ympäristö- ja yhteiskuntavastuuraportointi, ekotehokkuus, paras käytettävissä oleva tekniikka sekä ympäristöystävälliset tuotteet ja hankinnat.

Pk-yrityksille tarjottavien ympäristöasioiden kehittämispalveluiden markkinointi on keskeisessä asemassa houkuteltaessa yrityksiä mukaan kestävän kehityksen toimintaan. Markkinointi tulisi toteuttaa mahdollisimman henkilökohtaisesti, kuten puhelimitse, ja markkinointikeinona voisi käyttää yritysten ympäristöasioihin panostamisen mukanaan tuomia hyötyjä.

Yrityksille olisi tarjottava niitä kiinnostavia ja ajankohtaisia palveluita, joissa yritykset itse näkevät kehittämisen tarvetta. Yrityksille tehdyn kyselyn perusteella tällaisia ovat ainakin energiansäästö, jätehuolto, ympäristöasioiden huomioiminen markkinoinnissa, kemikaalien käyttö sekä ympäristöriskeihin varautuminen yrityksessä. Kyselyn perusteella yritykset pitivät tärkeänä tarjottavien palveluiden kohtuullista hintaa. Vanamo-hankkeen ekokumppanuusryhmien tapaamiset ovat olleet tähän asti yrityksille ilmaisia, ja tämä on jatkossakin hyvä keino houkutella yrityksiä mukaan toimintaan. Jotta yritykset innostuisivat kehittämään ympäristöasioitaan tapaamisten johdosta, olisi tärkeää esitellä yrityksille myös ympäristöasioiden kehittämiseen saatavilla olevaa rahoitusta sekä tukimahdollisuuksia.

Vanamo-hankkeen ekokumppanuustoimintaan tulisi saada lisää henkilöresursseja, jolloin toimintaa voitaisiin merkittävästi lisätä. Ekokumppanuusryhmän tapaamiset voisivat näin ollen olla nykyistä huomattavasti useammin ja säännöllisemmin.

Toiminta on tähän asti keskittynyt lähinnä Nastolan, Heinolan ja Lahden yritysten kanssa tehtyyn yhteistyöhön. Jatkossa olisi hyvä, että ekokumppanuustoimintaan saataisiin kaikki Päijät-Hämeen kunnat, jolloin mukaan saataisiin suurempi joukko pk-yrityksiä. Toimintaa voisi markkinoida rohkeasti myös pieniin alle kymmenen hengen yrityksiin, sillä näiltäkin löytyy varmasti kehittämistarpeita ympäristöasioissaan, eikä näille ole muiden Päijät-Hämeen organisaatioiden osalta palveluita niinkään tarjolla.

Kun pk-yrityksiä saisi lisää toimintaan, tapahtumia voisi kohdentaa tietynlaisille tai tietyn toimialan yrityksille. Jokaiselle tapaamiselle voisi ottaa myös oman teemansa, jolloin juuri kyseisestä aihepiiristä kiinnostuneet yritykset saisivat mahdollisimman suuren hyödyn. Tiettyyn toimialaan keskittyvien tapaamisten ja kokemusten vaihdon välityksellä yritykset saisivat uusia toimintaideoita. Tutustuminen muiden yritysten ympäristöasioiden hoitoon yrityskäynnein, auttaisi yrityksiä huomaamaan toiminnassaan kehitettäviä asioita sekä ympäristöasioiden hoidosta saatavat hyödyt tulisivat näin uskottavammiksi. Yrityksille tehdyssä kyselyssä yritysten joukosta löytyi innokkaita toimintansa ympäristöasioiden esittelijöitä mm. ympäristöjärjestelmistä, yhteiskuntavastuuraportoinnista, kulutusseurannoista sekä jätehuollosta, ja toimintansa innokkaita esittelijöitä löytyy varmasti enemmänkin.

Vanamo-hanke jatkuu näillä näkymin vuoden 2007 loppuun. Ekokumppanuustoiminnalle tulisi kuitenkin saada jatkoa Päijät-Hämeessä, joko jonkun hankkeen muodossa tai sitten jonkun organisaation palveluiden osana.

5.2 Julkisten organisaatioiden ympäristöpalveluiden kehittäminen

Päijät-Hämeessä on useita julkisia organisaatioita, jotka tarjoavat pk-yrityksille palveluita ympäristöasioiden kehittämiseen. Alueen useat palveluiden tarjoajat ovat keskittyneet pitkälti ympäristötoimialan yritysten kehittämishankkeisiin ja näiden yritysten tukemiseen. Näin ollen muiden toimialojen yritysten ympäristöasioiden kehittäminen tuntuu jääneen taka-alalle. Toiset organisaatiot ovat puolestaan keskittyneet yritysten laajempiin koulutuksiin tai hankkeisiin, joihin pienemmillä yrityksillä ei ole rahallisia resursseja lähteä mukaan. Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy on puolestaan keskittynyt ainoastaan yritysten jäteasioiden parantamiseen antaen yrityksille laaja-alaista palvelua jäteasioiden osalta. Tämä tuntuukin olevan hyvä keino kehittää pk-yritysten ympäristöasioita, sillä yrityksille tehdyn kyselyn perusteella yritykset olivat panostaneet eniten juuri jäteasioihinsa viimeisten viiden vuoden aikana. Lisäksi Päijät-Hämeen alueella on julkisia organisaatioita, jotka ovat tiedostaneet yritysten ympäristöasioiden tärkeyden ja ajankohtaisuuden, mutta eivät ole vielä päättäneet, miten tulevaisuudessa kehittävät ja lisäävät ympäristöpalveluidensa tarjontaa. Vanamo-hankeella onkin tärkeänä tehtävänä saada pk-yritykset mukaan kestäväen kehityksen mukaiseen toimintaan ja toteuttamaan yrityksessään muita kuin vain lain vaatimia ympäristöasioita.

Yhteistyötä ympäristöpalveluita Päijät-Hämeessä tarjoavien tahojen välillä tulisi kehittää ja lisätä. Organisaatioiden tulisi verkostoitua, yhden organisaation koordinoimassa toimintaa. Näin voitaisiin tehdä yhteisiä linjauksia siitä, mihin kukakin keskittyy toiminnassaan, etteivät organisaatiot tarjoa päällekkäin samoja palveluita. Tarjonnassa tulisi ottaa huomioon myös yritysten erilaiset tarpeet ja tarjota näin ollen mahdollisimman monipuolisia palveluita.

Pk-yritykset tulisi saada nykyistä tietoisemmiksi tarjolla olevista ympäristöasioiden kehittämispalveluista. Markkinointia tulisikin kehittää nykyisestä, sillä yritysten on melko työlästä ottaa selvää siitä, millaisia ympäristöpalveluita kukin organisaatio tarjoaa ja millaisia tukimahdollisuuksia palveluihin on mahdollisuus saada. Organisaatiot voisivatkin kehittää yhdessä ympäristöpalveluidensa markkinointia.

Tällä hetkellä julkisten organisaatioiden tarjoamiin palveluihin kuuluu paljon kalliita koulutuksia ja suurempia projekteja. Yritysten esittämistä toiveista ympäristöpalveluiden kehittämiseen esiin nousivat erityisesti toiveet toteutettavissa olevista mahdollisista asioista sekä todellisesta opastuksesta asioihin. Tämän vuoksi tällä hetkellä TE-keskuksen tarjoaman EcoStartin ja Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:n järjestämän jäteneuvonnan kaltaisia palvelupaketteja tulisi tarjota muiltakin ympäristöasioiden osa-alueilta. Tällaisia olisi hyvä järjestää ainakin energiansäästöä ja kemikaalien käytöstä, missä yritykset kyselyn mukaan itse näkivät eniten kehittämisen tarvetta. Yrityksille tarjottavien palveluiden tulisi olla konkreettisia ja käytännölläheisiä yritysten ympäristöasioiden eteenpäin viemistä, kuten kyselyn vastauksista tulee esille. Vaikka yritykset eivät osoittaneet kyselyssä erityistä kiinnostusta EcoStart- ja Green Office -ympäristöjärjestelmiä kohtaan, tukisivat nämä kuitenkin yrityksissä tärkeinä pidettyjen asioiden kehittämistä.

Organisaatiot voisivat yhdessä koota palveluistaan nykyistä enemmän valmiita kokonaisuuksia, joissa esimerkiksi toinen organisaatio tarjoaa varsinaisen kehittämispalvelun toisen tarjotessa projektiin rahallista tukea. Tällaisia palvelupaketteja tulisi markkinoida tehokkaasti alueen pk-yrityksille, mikä saisi yritykset helpommin mukaan kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan.

TE-keskus voisi välittää muille organisaatioille tietoja muun yritysyhteistyönsä mukana esiin nousevista pk-yritysten tarvitsemista ympäristöasioihin liittyvistä koulutus- ja kehittämistarpeista. Vanamo-hanke puolestaan voisi välittää hankkeita vetäville organisaatioille vinkkejä yritystapaamisten yhteydessä esiin nousseista projekti-ideoista.

Yritystoimintaa aloittavia yrityksiä tulisi ohjata heti toiminnan aloitusvaiheessa huomioimaan myös ympäristöasiat, jos kyseessä on vähänkin isompi yritys. Niin toimintaansa aloittaville kuin jo toimineille pienemmille yrityksille voitaisiin tehdä opas, josta löytyisi lyhyesti ja selkeästi, millaisia eri ympäristöasioita yritysten tulisi huomioida toiminnassaan ja mitkä tahot tarjoavat eri ympäristöasioiden osa-alueisiin kehittämispalveluita. Tämä olisi tehokas keino markkinoida tarjolla olevia

palveluita sekä saada yritykset huomioimaan ympäristöasiat toiminnassaan heti alusta lähtien.

Lahden ammattikorkeakoulussa ympäristötekniikan opetuksessa nykyistä useammalla kursseilla voitaisiin tehdä harjoitustöitä ja -selvityksiä ympäristöasioihin liittyen alueen pk-yrityksiin. Käynnistyvän osuuskuntatoiminnan kautta opiskelijat voisivat myös suorittaa yrityksissä esimerkiksi jätehuollon järjestämistä sekä ympäristö- ja energiakatselmuksia. Mahdollisia olisivat myös esimerkiksi ympäristölainsäädäntöön ja kemikaaleihin liittyvät työt sekä erilaiset ympäristöasioihin liittyviä mittaukset. Myös opinnäytetyömahdollisuuksia ja -aiheita löytyisi varmasti yrityksistä, kuten esimerkiksi kyselyssä esiin noussut teollisuudessa syntyvien prosessijätteen tuotteistaminen. Vanamo-hankkeen ekokumppanuustoiminnan yhteydessä voitaisiinkin kertoa pk-yrityksille mahdollisuuksista hyödyntää alan opiskelijoita yritysten ympäristöasioiden kehittämisessä.

6 YHTEENVETO

Lahden alueelle kootun alueellisen elinkeinostrategian mukaisesti ympäristö on valittu alueen ykkösosaamisalueeksi, ja sen mukaisesti ympäristöosaamiseen ja sen kehittämiseen on panostettu alueella voimakkaasti. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Päijät-Hämeen pk-yritysten ympäristöasioiden hoidon tämänhetkistä tilaa, yritysten omaa kuvaa ympäristöosaamisestaan sekä yritysten näkemiä kehittämistarpeita toimintansa ympäristöasioissa. Lisäksi ympäristötoimialaan kuuluvien yritysten ympäristöosaamista oli tarkoitus verrata muihin yrityksiin. Tavoitteena oli myös selvittää, millaisia palveluita alueen julkiset organisaatiot tarjoavat pk-yritysten ympäristöasioiden kehittämiseksi sekä tarkastella mahdollisia kehittämisehdotuksia palveluihin. Työ sisältää Päijät-Hämeen pk-yrityksille tehdyn ympäristöasioiden hoitoon liittyvän kyselyn tulokset sekä pääosin haastatteluin tehdyn selvityksen Päijät-Hämeen alueella toimivien julkisten organisaatioiden tarjoamista palveluista pk-yritysten ympäristöasioiden kehittämiseksi. Näiden pohjalta on mietitty kehittämisehdotuksia tarjolla oleviin palveluihin.

Päijät-Hämeessä sijaitsevilla pk-yrityksillä on vielä paljon parannettavaa ympäristöasioidensa hoidon tasossa, vaikka yritykset arvioivat itse omat ympäristövaikutuksensa melko pieniksi. Kaikki kyselyyn vastanneet yritykset ovat kuitenkin alkaneet toteuttaa kestävän kehityksen mukaisia toimintoja sekä tehneet parannuksia useilla ympäristönhoidon osa-alueilla. Vastauksista päätellen eri organisaatioiden tarjoamille palveluille on kuitenkin tarvetta, sillä yrityksistä lähes 90 % näki toimintansa ympäristöasioissa kehittämisenvaraa. Pk-yrityksille ympäristöpalveluita tarjoavien julkisten organisaatioiden tulisi verkostoitua, yhden organisaation koordinoitua toimintaa. Näin voitaisiin tehdä yhteisiä linjauksia siitä, millaisten palveluiden tarjoamiseen kukin organisaatioista keskittyisi, luoda yhteisiä palvelukokonaisuuksia sekä markkinoida palveluita yhteisvoimin. Organisaatioiden tulisi luoda palvelunsa nimenomaan yritysten tarpeiden pohjalta tarjoten niille nykyistä enemmän konkreettisia yritysten ympäristöasioiden kehittämispalveluita sekä todellista opastusta asioihin.

Päijät-Hämeeseen voitaisiin luoda jonkinlaiset konkreettiset tavoitteet pk-yritysten ympäristöasioiden hoidon tasolle. Tällöin kaikkien ympäristöpalveluita tarjoavien julkisten organisaatioiden tulisi yhdessä pyrkiä kehittämään pk-yritysten ympäristöasioita kohti luotuja ja maakuntastrategiassa asetettuja tavoitteita.

LÄHTEET

Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia. 2007a. Esittely [verkojulkaisu]. [viitattu 17.3.2007]. Saatavissa:
<http://www.helsinki.fi/palmenia/esittely/palvelut.htm>

- Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia. 2007b. RePlast FinEst koulutus- ja kehittämishanke muovin (+SER) uusiokäyttö [verkkojulkaisu]. [viitattu 12.2.2007]. Saatavissa: <http://www.palmenia.helsinki.fi/replastfinest/suomi/index.htm>
- Häikiö, L. 2000. Kuntien paikallisagendat ja kestävän kehityksen ohjelmat: Tavoitteet, prosessi ja sisältö sekä kestävä yhdyskuntakehitys – teeman huomiointi. Suomen ympäristö. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Hämeen Kauppakamari. 2007. Kauppakamarin tehtävät [verkkojulkaisu]. [viitattu 7.3.2007]. Saatavissa: <http://update.econnection.fi/lahtichamber/nestori/index.php?nav=2>
- Hämeen TE-keskus. 2007a. Yrityspalvelut käyttöösi [verkkojulkaisu]. [viitattu 13.3.2007]. Saatavissa: <http://www.te-keskus.fi/Public/?contentid=831&nodeid=10531&area=7641>
- Hämeen TE-keskus. 2007b. Tekesin palvelut TE-keskuksessa [verkkojulkaisu]. [viitattu 13.3.2007]. Saatavissa: <http://www.te-keskus.fi/Public/?contentid=3028&nodeid=10571&area=7641>
- Ilmonen, J. 2007. Osuuskuntatoiminnan vetäjä. Lahden ammattikorkeakoulu. Haastattelu 14.3.2007.
- Iso-Sipilä, A. 2007. Toimialapäällikkö. Lahden Alueen Kehittämissyhtiö Oy. Sähköpostiviesti 9.2.2007.
- Jokela, P. 2006. Projektipäällikkö. Teknillinen korkeakoulu Lahden keskus. Puhe- linhaastattelu 6.11.2006.
- Karelahti, S. 2005. Katsaus ekokumppanuustyöhön vuonna 2005.
- Karelahti, S. 2007a. Katsaus Ekokumppanuustyöhön vuosina 2005 ja 2006.

- Karelahti, S. 2007b. Hankekoordinaattori. Vanamo – Päijät-Hämeen kestävän kehityksen keskus -hanke. Sähköpostiviesti 16.2.2007.
- Karppinen, J. 2007a. Projektijohtaja. Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämisskeskus Palmenia, Lahti. Sähköpostiviesti 19.2.2007.
- Karppinen, J. 2007b. Projektijohtaja. Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämisskeskus Palmenia, Lahti. Sähköpostiviesti 23.3.2007.
- Kippo-Edlund, P. 2001 Yritysten ja kunnan ympäristöyhteistyö, Miten onnistua? Suomen kuntaliitto. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Kippo-Edlund, P. 1999. Elinvoimaa yritysten ja kunnan ympäristöyhteistyöllä – kokemuksia, ideoita, yhteistyömalleja. Suomen kuntaliitto. Paikallinen Agenda 21-projektin julkaisu. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Komission suositus mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määrittelmästä. 2003/361/EY. Annettu Brysselissä 6.5.2003.
- Kostia, S. 2007. Ympäristöbiotekniikan yliopettaja. Lahden ammattikorkeakoulu. Haastattelu 14.2.2007.
- Kuosmanen, P. 2006. Innovaatioasiamies. Teknillinen korkeakoulu, Innovaatiokeskus. Puhelinhaastattelu 22.11.2006.
- Lahden alueen elinkeinostrategia 2005 - 2008. Uudistettu painos 2005.
- Lahden Alueen Kehittämissyhtiö Oy – LAKES. 2006. Liike, Näköala Lahden alueen elinkeinoelämään. Marraskuu 2006.
- Lahden Alueen Kehittämissyhtiö Oy. 2007a. Omistajakunnat ja omistusosuudet [verkkójulkaisu]. [viitattu 6.2.2007]. Saatavissa: www.lakes.fi/asp/system/empty.asp?P=37&VID=default&SID=96372258321525

- Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy. 2007b. Mikroyritysten aktivointituki [verkkojulkaisu]. [viitattu 6.2.2007]. Saatavissa:
www.lakes.fi/asp/system/empty.asp?P=2690&VID=default&SID=963722583215
- Lahden kaupunki. 2007. Vanamo – Päijät-Hämeen kestävän kehityksen keskus [verkkojulkaisu]. [viitattu 13.11.2007]. Saatavissa:
<http://143.51.252.53/www/cms.nsf/pages/F6C54378231EF776C2256F8D0031CA8A>
- Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy. 2007a. Kasvun ympäristö. 1/2007, 5.
- Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy. 2007b. Palvelut Lahden alueella toimiville ja alueelle siirtyville yrityksille. [verkkojulkaisu]. [viitattu 27.3.2007]. Saatavissa: <http://www.lahtisbp.fi/index.php?mid=47>
- Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy. 2007c. Lahden tiede- ja yrityspuisto Oy - Kasvun ympäristö. [verkkojulkaisu]. [viitattu 27.3.2007]. Saatavissa:
<http://www.lahtisbp.fi/index.php?mid=57>
- Lehtonen, T. 2006. EcoStartilla yrityksille säästöjä ja ympäristöimagoa. Ympäristö ja terveys 6/2006, 36–40.

- Lovio, R. & Kuisma, M. 2004. Ympäristönsuojelun ja yritystalouden yhteensovittamisen haaste. Teoksessa E. Heiskanen (toim.) Ympäristö ja liiketoiminta. Arkiset käytännöt ja kriittiset kysymykset. Tampere: Gaudeamus Kirja, 22-26.
- Metsänen, H. 2007. Toimitusjohtaja. Hämeen kauppakamari. Puhelinhaastattelu 13.3.2007.
- Mikkonen, J. 2006. Johtaja, ympäristö- ja viljaklusterit, Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy. Haastattelu. 23.11.2006.
- Monika, kansainvälisen sijoitustoiminnan ja monikansallisten yritysten neuvottelukunta. 2.4.2003. Julkisen vallan haasteet vastuullisen yritystoiminnan edistämässä [verkkojulkaisu]. Kauppa- ja teollisuusministeriö. Helsinki [viitattu 6.2.2007]. Saatavissa:
<http://www.ktm.fi/files/14428/monikaseminaari2003.pdf>
- Mäkelä, I. 2007. Projektipäällikkö/Ympäristöprojektit. Lahden ammattikorkeakoulu. Sähköpostiviesti 19.2.2007.
- Mäntylä, M., Syrjä, T., Vainio, A., Vehkala, M.-M. & Wuori, O. 2001. Pk-yritysten ekokilpailukyky [verkkojulkaisu]. Vaasan yliopisto Levon instituutti. Julkaisu No. 86. Vaasa [viitattu 25.2.2007]. Saatavissa:
<http://www.uwasa.fi/midcom-admin/ais/midcom-serveattachment-1275/julk86.pdf>
- Määttä, J. 2006. Johtaja. Lahden tiede- ja yrityspuisto. Puhelinhaastattelu 14.11.2006.
- Määttä, J. 2007a. Johtaja. Lahden tiede- ja yrityspuisto. Puhelinhaastattelu 22.3.2007.
- Määttä, J. 2007b. Johtaja. Lahden tiede- ja yrityspuisto. Sähköposti 30.3.2007

- Nevalainen, T. 2006. Yritysneuvoja. Hämeen TE-keskus, Yritysosasto. Haastattelu 13.11.2006.
- Nurmi, P. 2006. Ympäristövastuu ja -raportointi pk-yrityksessä. Teoksessa S. Sarkkinen (toim.) Ympäristövastuu työpaikalla. Helsinki: Edita Prima Oy, 136–140.
- Ollila, A. 2007. Tutkimuspäällikkö. Teknillinen korkeakoulu Lahden keskus. Haastattelu 19.3.2007.
- Parviainen, M. 2007. Koulutuspäällikkö. Hämeen kauppakamari. Puhelinhaastattelu 13.3.2007.
- Peri, P. 2002. Ympäristön hyödyksi ja yritysten voitoksi. EcoProfit-projektin arviointi [verkkajulkaisu]. Teknillisen korkeakoulun Lahden keskus. Aluinstiutun julkaisusarja www.aluenet.com [viitattu 16.3.]. Saatavissa: <http://ltk.hut.fi/www.aluenet.com/pdf/Peri%20Piritta.pdf>
- Pohjola, T. 2003. Johda ympäristöasioita tehokkaasti, ympäristöosaaminen menestystekijänä. Jyväskylä: Talentum Media Oy.
- Puukko, T. 2007. Vientiasiamies/ Yritystutkija. Hämeen TE-keskus, Yritysosasto. Sähköpostiviesti 16.3.2007.
- Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy. 2007. Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy (PHJ). [viitattu 12.3.2007]. Saatavissa: <http://www.phj.fi/yhtio/>.
- Päijät-Hämeen liitto. 2001. Päijät-Hämeen maakuntastrategia 2001 [verkkajulkaisu]. Päijät-Hämeen maakuntahallitus ja Päijät-Hämeen maakuntavaltuusto [viitattu 19.3.2007]. Saatavissa: http://www.paijat-hame.fi/tehtavat/Strategiat/pdf/Paijat-Hameen_maakuntastrategia_2001.pdf

- Päijät-Hämeen maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma 2006–2007. 2005 [verkkajulkaisu]. Maakuntahallitus ja Maakunnan yhteistyöryhmä 2005 [viitattu 19.3.2007]. Saatavissa: [http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/a87cc2fe14a6b000c22570ac003144e6/\\$file/totsu_p-hame_2006-2007.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/a87cc2fe14a6b000c22570ac003144e6/$file/totsu_p-hame_2006-2007.pdf)
- Saarinen, M. 2007a. Yritysneuvoja. Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy. Haastattelu 14.3.2007.
- Saarinen, M. 2007b. Yritysneuvoja. Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy. Sähköpostiviesti 23.3.2007.
- Salminen, L. TaitoHäme - Asiaa asiakkaistamme ja meistä. Esite.
- Suominen, M. 2007. Kehittämispäällikkö. Hämeen TE-keskus, Yritysosasto. Haastattelu 23.3.2007.
- Suominen, S. 2007a. Toimitusjohtaja. Silta yrittäjyyteen - Lahden alueen uusyrityskeskus Oy. Haastattelu 14.3.2007.
- Suominen, S. 2007b. Toimitusjohtaja. Silta yrittäjyyteen - Lahden alueen uusyrityskeskus Oy. Sähköpostiviesti 26.3.2007.
- Teknologiateollisuus 2004. Ympäristövastuu osana teknologiateollisuuden kestävää liiketoimintaa, Ympäristölinjaus 2004 [verkkajulkaisu]. Teknologiateollisuus ry. Helsinki [viitattu 22.4.2007]. Saatavissa: http://www.teknologiateollisuus.fi/files/6443_ymparistovastuu.pdf
- Tilastokeskus. 2007a. Yritysten määrä kasvoi 1,8 prosenttia vuonna 2005 [verkkajulkaisu]. [viitattu 16.3.2007]. Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/til/syr/2005/syr_2005_2006-11-30_tie_001.html?

- Tilastokeskus. 2007b. Tilastokeskuksen kohderyhmälaskuri. [verkkajulkaisu]. [viitattu 16.3.2007]. Saatavissa: http://pxweb2.stat.fi/Dial-tmp_kunta&timeid-2007316
- Työvoima- ja elinkeinokeskus. Yritystoiminnan rahoitus. Esite.
- Työvoima- ja elinkeinokeskus. 2007. EcoStart pk-yritysten ympäristöasioiden kehittämishjelma. Esite.
- Teknillinen korkeakoulu Lahden keskus. 2006. Kilpailukyvyyn ja uuden tiedon puolesta Teknillinen korkeakoulu Lahden keskus. Esite.
- Teknillinen korkeakoulu Lahden keskus. 2007. Kilpailukyvyyn ja uuden tiedon puolesta, Teknillinen korkeakoulu Lahden keskus. [verkkajulkaisu]. [viitattu 27.3.2007]. Saatavissa: <http://lahti.tkk.fi/>
- Vanamo – Päijät-Hämeen kestävän kehityksen keskus -hanke. 2007. [verkkajulkaisu]. [viitattu 13.11.2006]. Saatavissa: <http://www.vanamohanke.net/>
- Vesterinen, R. 2006. Pienille yrityksille uusi ympäristöjärjestelmä. Maaseudun tulevaisuus 20.9.2006.
- Ympäristöalan liiketoimintaa Lahden seudulla. 2005. Esite.

Ekokilpailukykyä Päijät-Hämeen pk-yrityksiin

1. Yrityksen nimi ja yhteystiedot:

2. Yrityksen toimiala:

- a) Rakentaminen
- b) Tukku- ja vähittäiskauppa
- c) Majoitus- ja ravitsemustoiminta
- d) Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne
- e) Rahoitustoiminta
- f) Kiinteistöalan palvelut
- g) Terveystoiminta ja sosiaalipalvelut
- h) Tutkimus, suunnittelu ja tietojen käsittely
- i) Teollisuus ,
- mikä teollisuudenala?
- j) Muu ,
- mikä?

3. Henkilökunnan määrä:

- a) 10–19
- b) 20–49
- c) 50–99
- d) 100–249

4. Onko yrityksessänne ympäristöasioiden vastuuhenkilöä?

- a) Kyllä
- b) Ei

5. Millainen on mielestänne yrityksenne ympäristövaikutusten haitallisuus

- a) Hyvin pieni
- b) Melko vähäinen
- c) Kohtalainen
- d) Suuri

6. Onko yrityksellänne jokin seuraavista:

- a) Sertifioitu ympäristöjärjestelmä
- b) Sertifioimaton ympäristöjärjestelmä
- c) Oma ympäristöohjelma
- d) Ympäristömerkki
- e) Laatujärjestelmä

7. Onko yrityksessänne tehty:

- a) MOTIVA-energiakatselmus
- b) Oma selvitys energiankulutuksen vähentämiseksi
- c) Vapaaehtoinen energiansäästösopimus
- d) Suunnitelma energiankulutuksen vähentämiseksi

8. Millä tavalla uskotte ympäristöasioilla olevan merkitystä yrityksenne menestymiselle seuraavan viiden vuoden aikana?

- a) Ei merkitystä
- b) Jonkin verran merkitystä
- c) Suuri merkitys
- d) En tiedä / en ole miettinyt asiaa aiemmin

9. Oletteko saaneet ympäristöasioihin liittyvää asiakaspalautetta?

- a) Kyllä
- b) Ei

10. Oletteko saaneet sidosryhmiltänne vaatimuksia ympäristöasioiden suhteen?

- a) Kyllä
- b) Ei

11. Millä seuraavilla osa-alueilla yrityksenne on panostanut ympäristöasioiden hoitoon viimeisen viiden vuoden aikana (valitkaa jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto)

	paljon	jonkin verran	ei lainkaan	ei koske
a) Jätteen synnyn vähentäminen ☐		☐	☐	☐
b) Jätteen hyötykäytön tehostaminen ☐	☐	☐	☐	☐
c) Vaarallisten kemikaalien käytön vähentäminen ☐	☐	☐	☐	☐
d) Veden säästö ☐	☐	☐	☐	☐
e) Sähkön säästö ☐	☐	☐	☐	☐
f) Energiansäästö ☐	☐	☐	☐	☐
g) Raaka-aineiden säästö ☐	☐	☐	☐	☐
h) Meluntorjunta ☐	☐	☐	☐	☐
i) Jätevesipäästöjen vähentäminen ☐	☐	☐	☐	☐
j) Ilmapäästöjen vähentäminen ☐	☐	☐	☐	☐
k) Ympäristöriskien hallinta ☐	☐	☐	☐	☐
l) Kuljetusten/kulkemisten vähentäminen ☐	☐	☐	☐	☐
m) Hankintojen ympäristö- asioiden huomioiminen ☐	☐	☐	☐	☐
n) Tuotesuunnittelussa ympäristöasioihin panostaminen ☐		☐	☐	☐
o) Pakkausten ympäristöystävällisyys ☐	☐	☐	☐	☐
p) Ympäristöraportointi ☐	☐	☐	☐	☐
q) Ympäristöasioiden huomi- oiminenmarkkinoinnissa ☐	☐	☐	☐	☐

12. Mistä seuraavista ympäristöasioihin liittyvistä toiminnoista yrityksenne on kerännyt seurantatietoja

a) Vedenkulutus ☐	☐
b) Jätteiden määrä ☐	☐
c) Energiankulutus ☐	☐
d) Sähkön kulutus ☐	☐
e) Kemikaalien kulutus ☐	☐
f) Raaka-aineiden kulutus ☐	☐
g) Raaka-ainehävikin seuranta ☐	☐
h) Pakkaustarvikkeiden osuus kokotuotannon volyyymista ☐	☐
i) Muu ☐	☐
mikä?	

13. Miksi yrityksenne on panostanut / olisi valmis panostamaan ympäristöasioihin?

(Voitte valita yhden tai useamman)

a) Kustannussäästöjen saavuttamiseksi ☐	☐
b) Lainsäädännön muutoksiin varautumiseksi ☐	☐
c) Imagon parantamiseksi ☐	☐
d) Sidosryhmien vaatimuksesta ☐	☐
e) Konsernin vaatimuksesta ☐	☐
f) Markkina-aseman parantamiseksi ☐	☐
g) Materiaalisäästöjen saavuttamiseksi ☐	☐
h) Energiasäästöjen saavuttamiseksi ☐	☐
i) Oma halu vaikuttaa ympäristöasioihin ☐	☐
j) muusta syystä ☐	☐
miksi?	

14. Onko yrityksenne tuotteiden/palvelun ekokilpailukyky mielestänne verrattuna vastaaviin tarjolla oleviin

- a) Paras mahdollinen
- b) Keskimääräistä parempi
- c) Keskimääräinen
- d) Joitakin parempi
- e) Huonoimpia

15. Tahot joiden avulla yrityksenne on kehittänyt ympäristöasioitaan:

- a) Vanamo-hanke
- b) Lakes
- c) TE-Keskus
- d) Konsulttiyritys
- e) TKK
- f) LAMK
- g) Muu taho mikä?

16. Onko yrityksenne halukas esittelemään ympäristöasioitaan muille yrityksille?

- a) Kyllä , mitä?
- b) Ei

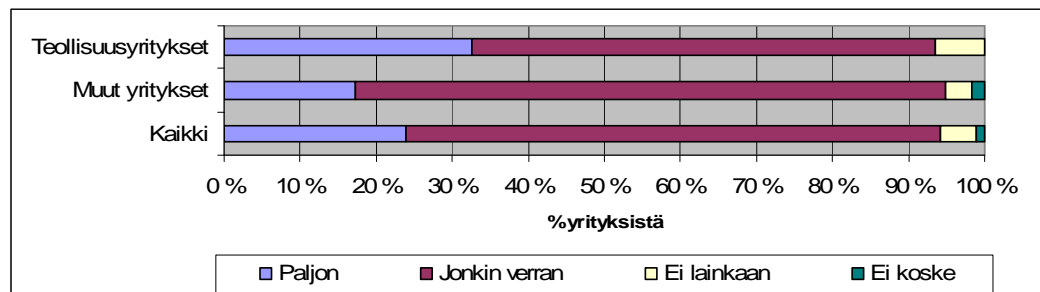
17. Mitä Kehittämistarpeita näette yrityksenne ympäristöasioissa

a) Jätehuolto ☐	k) Ympäristöviranomaisten valvonta ☐
b) Energiansäästö ☐	l) Ympäristöriskit ☐
c) Ympäristölainsäädäntö ☐	m) Toimistojen energiansäästö ☐
d) Ympäristöjärjestelmät ☐	n) Muu, mitä? ☐
e) Green Office –ympäristöjärjestelmä ☐	o ☐
f) Eco-Start –ympäristöjärjestelmä ☐	o ☐
g) Kemikaalien käyttö ☐	o ☐
h) Ympäristömerkit ☐	o ☐
i) Ympäristöasiat markkinointikeinona ☐	o) Ei ajankohtainen seuraavien 3 vuoden aikana ☐
j) Ympäristönsuojeluun liittyvä rahoitus ☐	

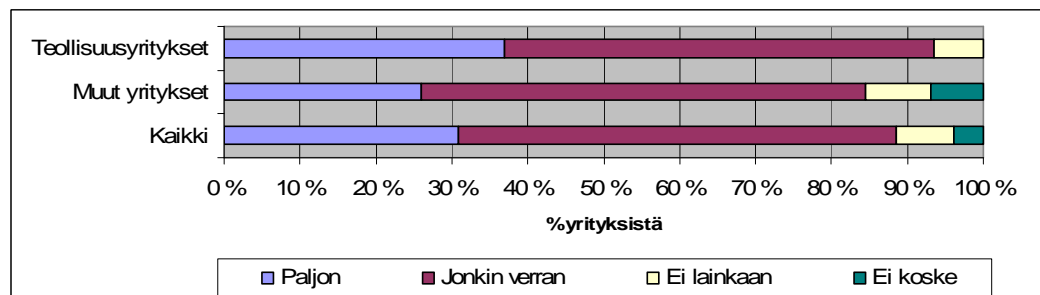
18. Mitä toiveita yrityksellänne on ekokumppanuustoiminnan ja pk-yritysten ympäristöosaamisen kehittämisen suhteen?

Kiitos vastauksistanne!

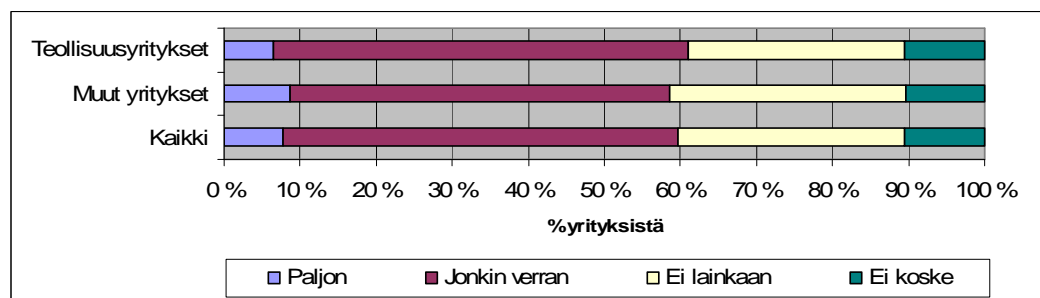
Yritysten panostaminen toimintansa ympäristöasioihin viimeisten viiden vuoden aikana:

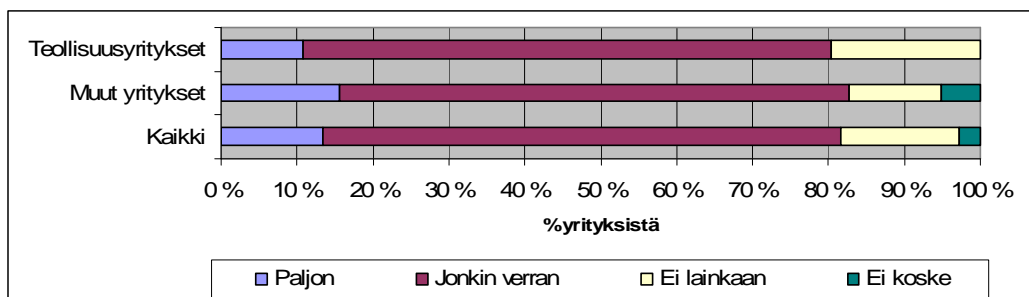
Jätteen synnyn vähentäminen yrityksissä

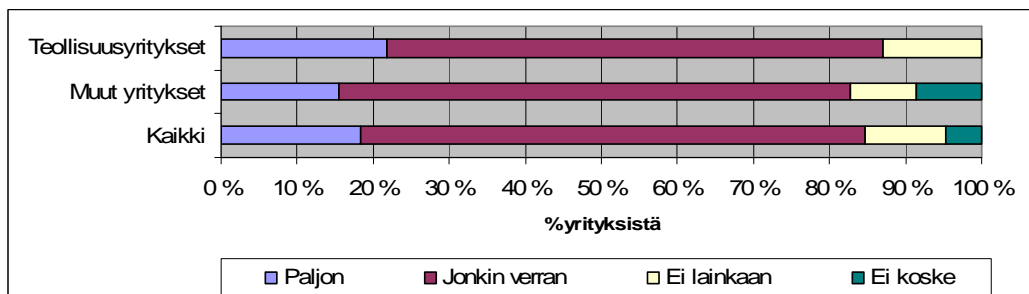
Jätteen hyötykäytön tehostaminen yrityksissä

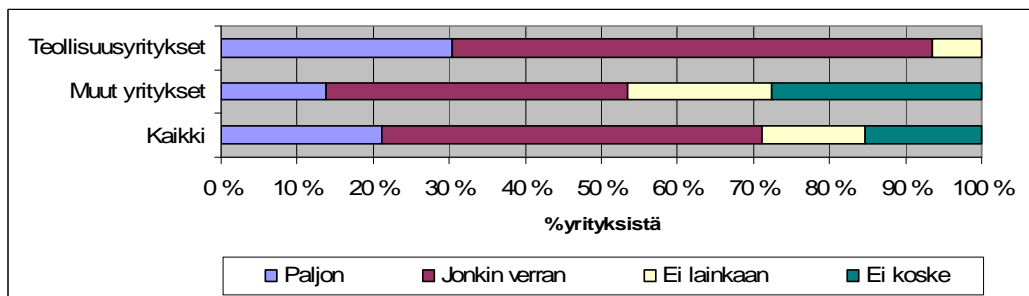
Veden säästö yrityksissä

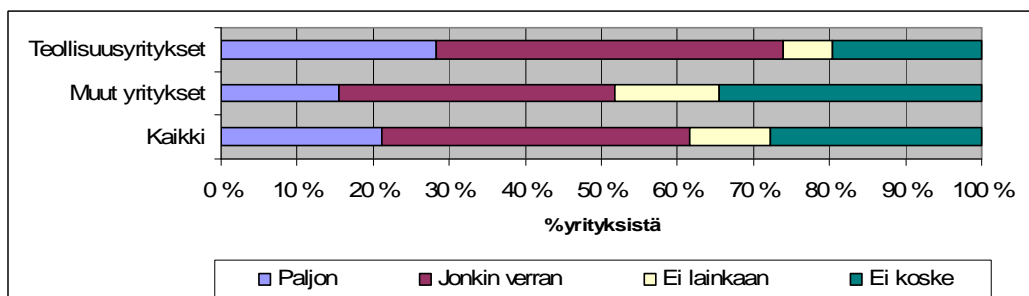
Sähkön säästö yrityksissä

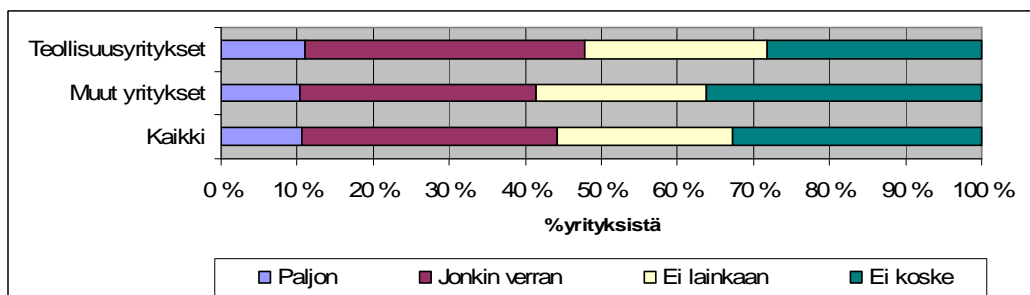
Energian säästö yrityksissä

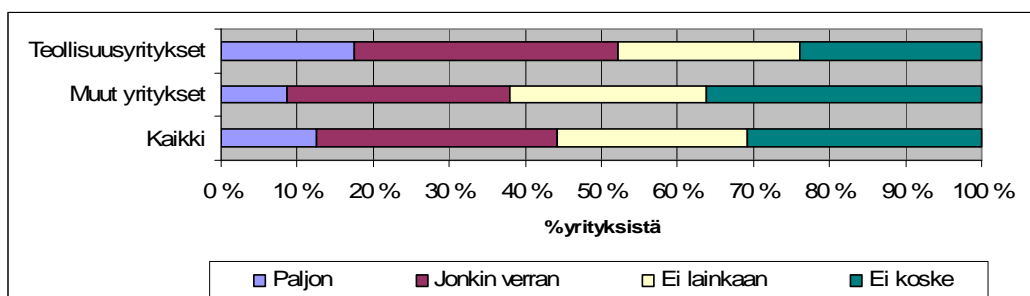
Raaka-aineiden säästö yrityksissä

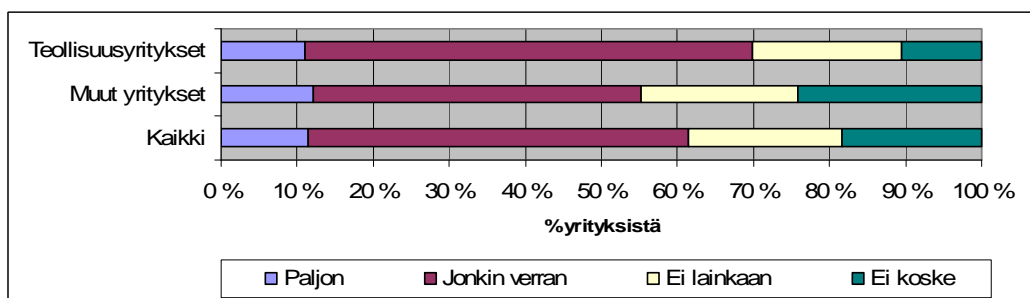
Vaarallisten kemikaalien käytön vähentäminen yrityksissä

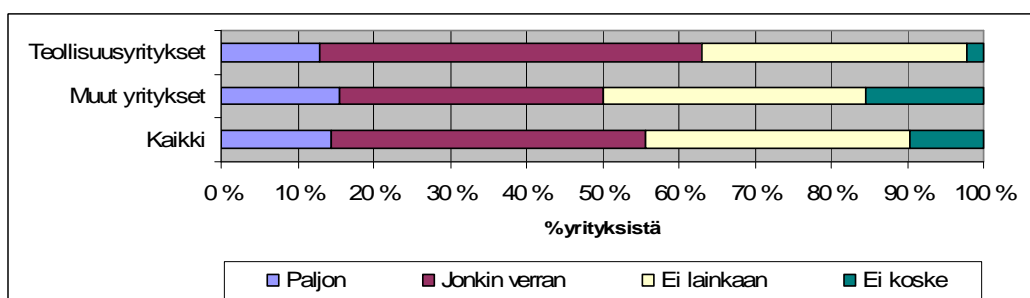
Ilmapäästöjen vähentäminen yrityksissä

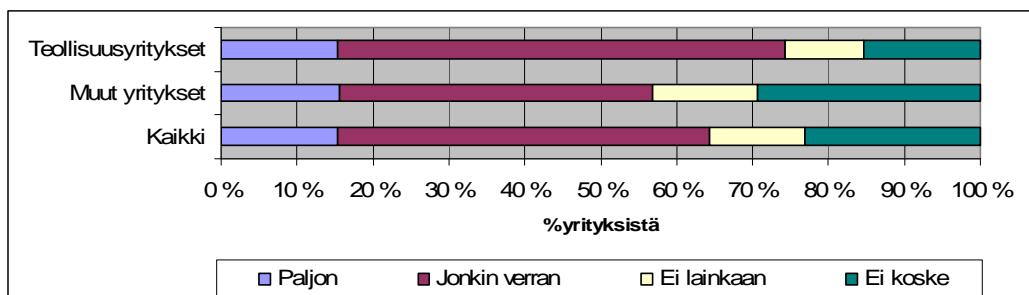
Jätevesipäästöjen vähentäminen yrityksissä

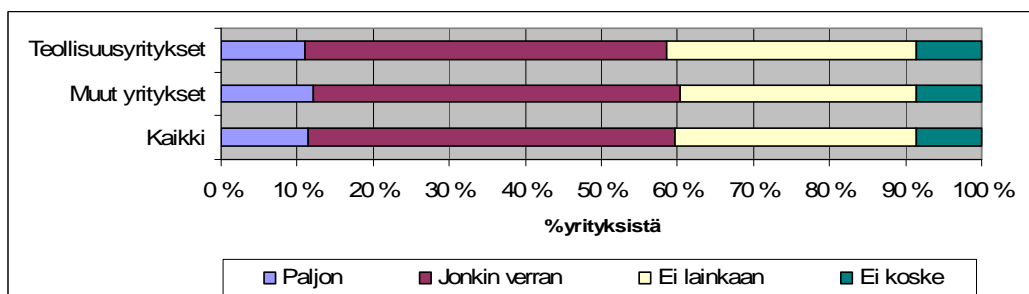
Meluntorjunta yrityksissä

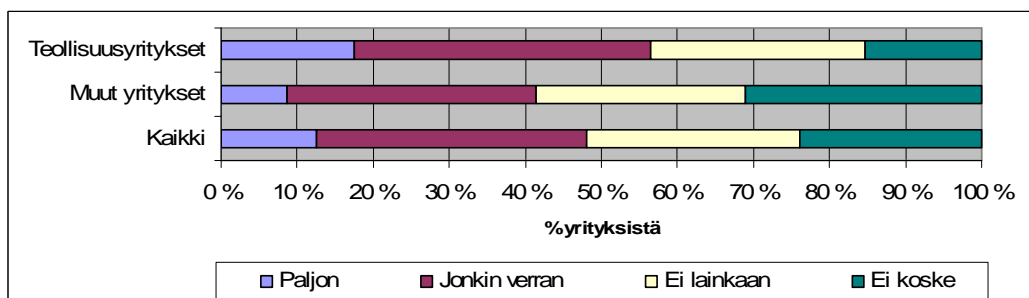
Kuljetusten/kulkemisten vähentäminen yrityksissä

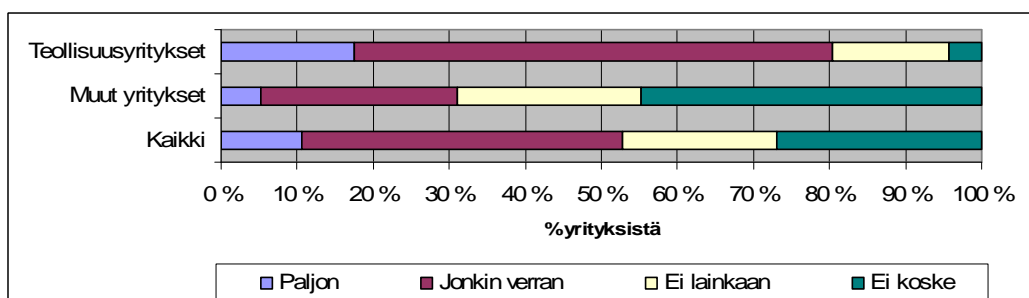
Ympäristöriskien hallinta yrityksissä

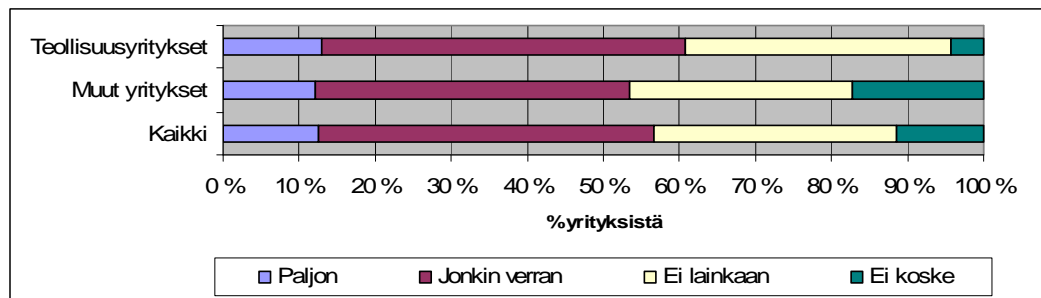
Hankintojen ympäristöasioiden huomioiminen yrityksissä

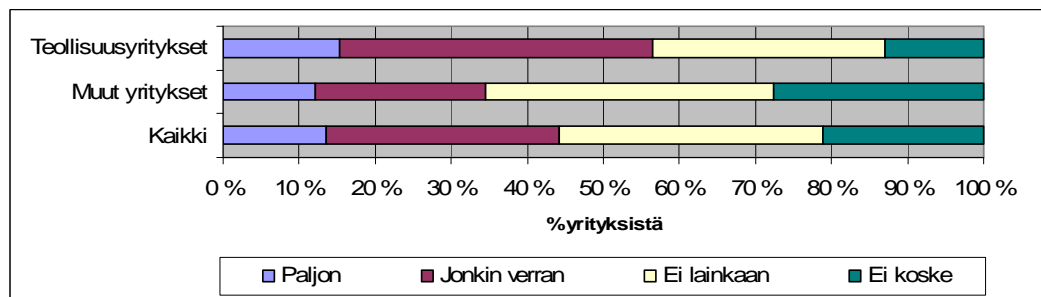
Tuotesuunnittelussa ympäristöasioihin panostaminen yrityksissä

Pakkausten ympäristöystävällisyys yrityksissä

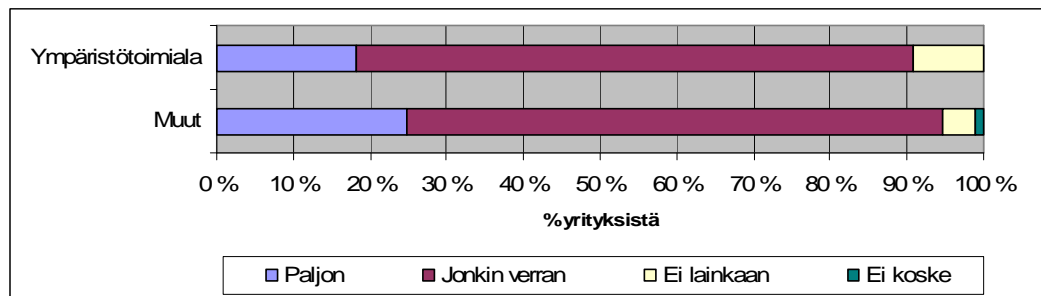

Ympäristöasioiden huomioiminen markkinoinnissa

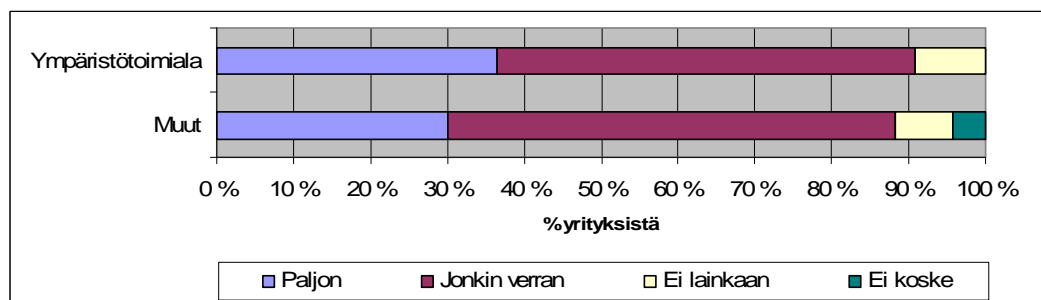

Ympäristöraportointi yrityksissä

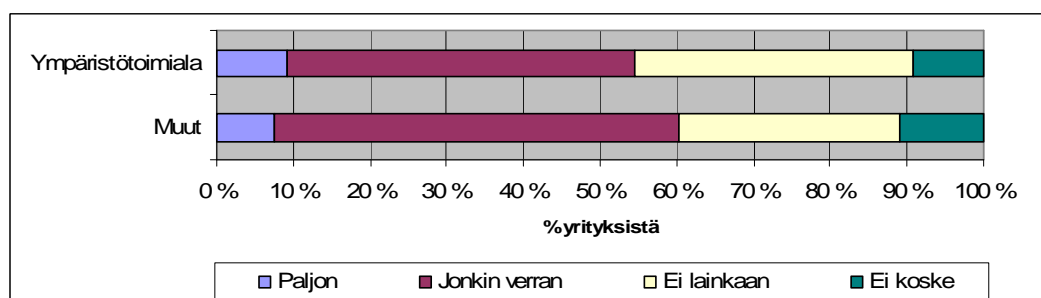
Ympäristötoimialojen yritysten panostaminen toimintansa ympäristöasioihin viimeisten viiden vuoden aikana verrattuna muihin yrityksiin:

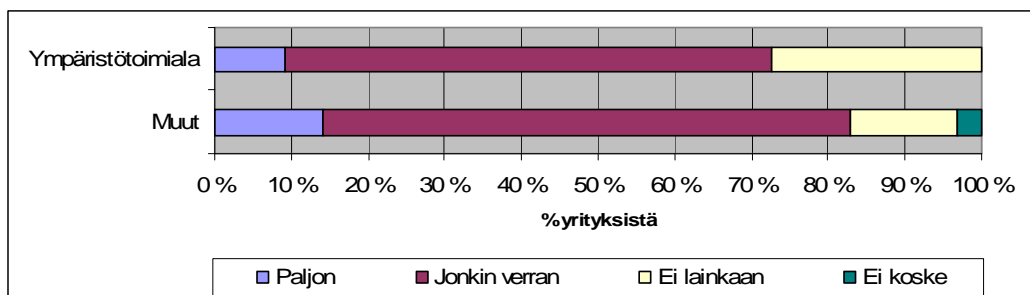
Jätteen synnyn vähentäminen yrityksissä

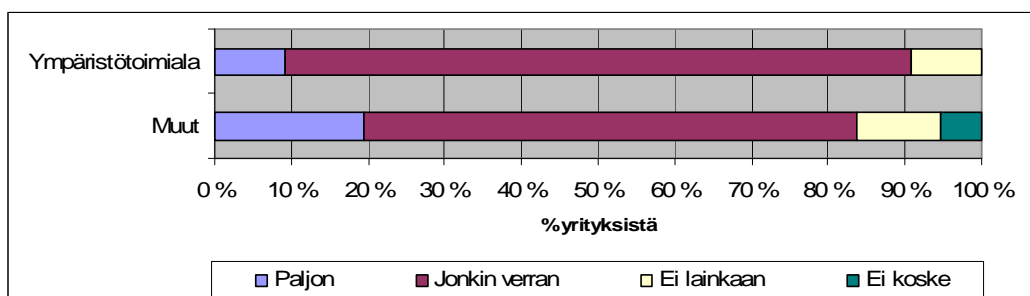
Jätteen hyötykäytön tehostaminen yrityksissä

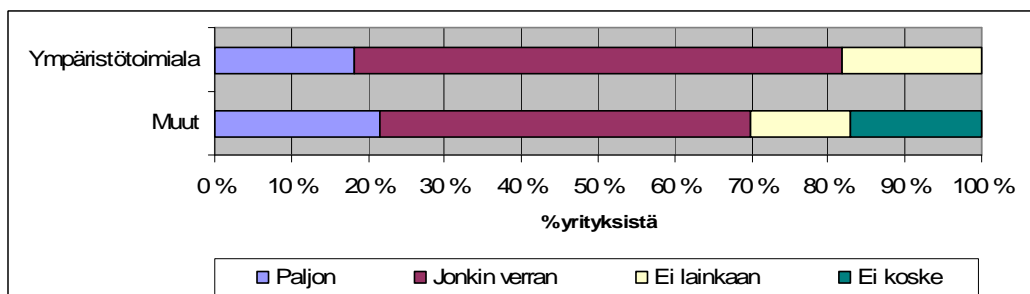
Veden säästö yrityksissä

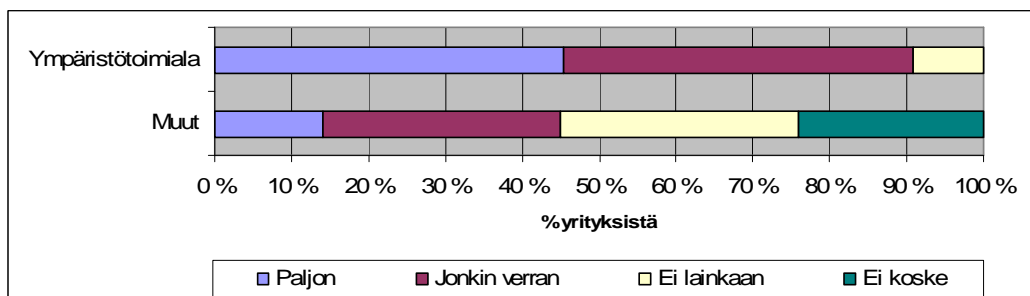
Sähkön säästö yrityksissä

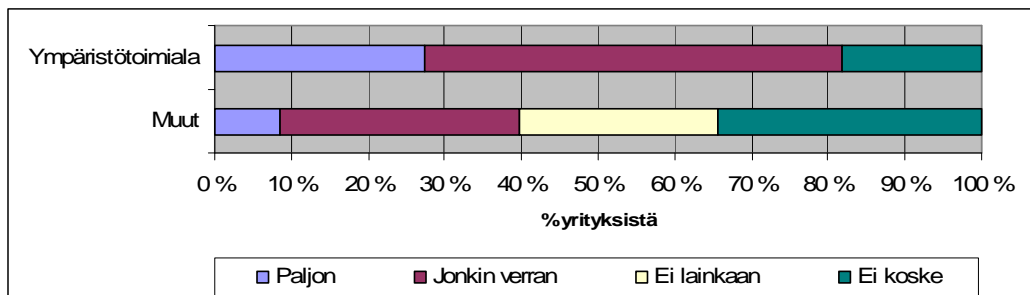
Energian säästö yrityksissä

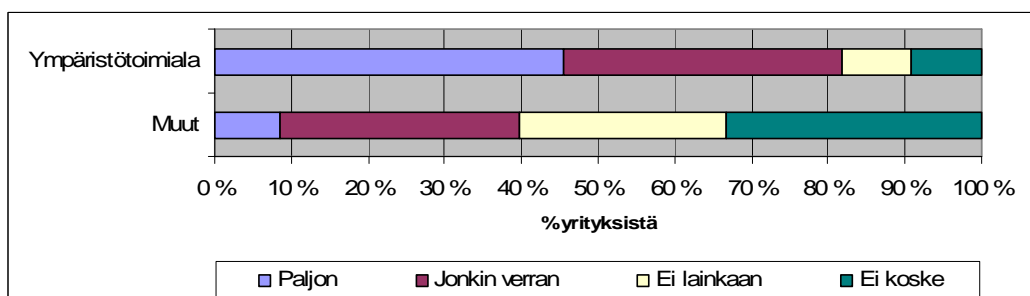
Raaka-aineiden säästö yrityksissä

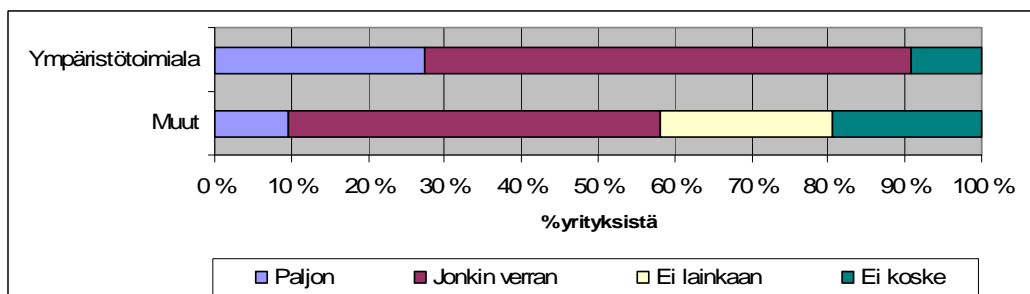
Vaarallisten kemikaalien käytön vähentäminen yrityksissä

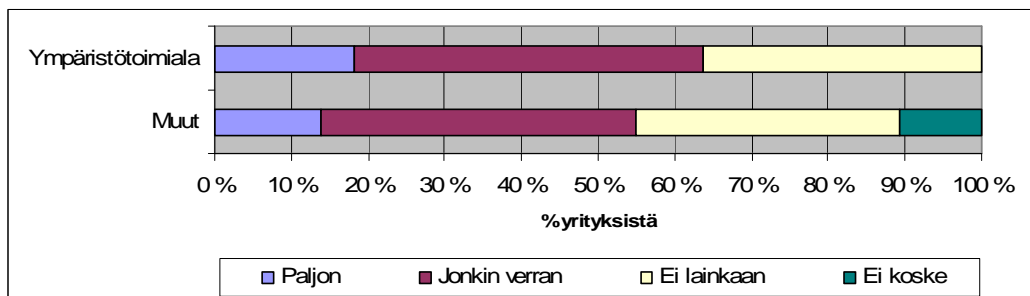
Ilmapäästöjen vähentäminen yrityksissä

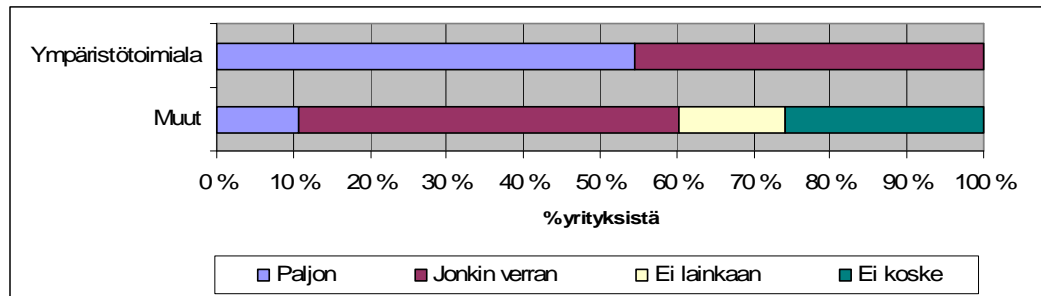
Jätevesipäästöjen vähentäminen yrityksissä

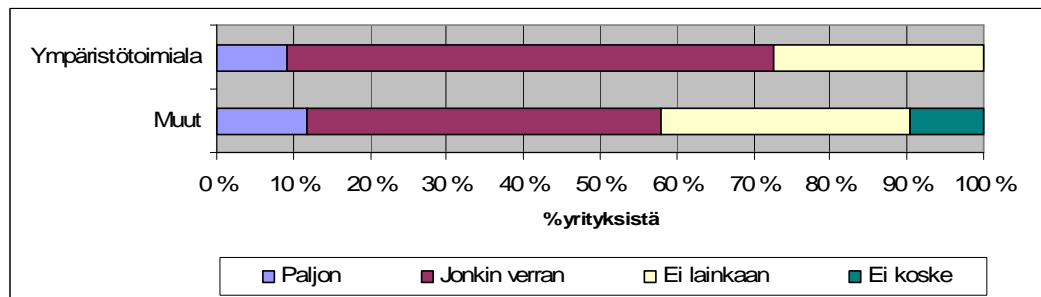
Meluntorjunta yrityksissä

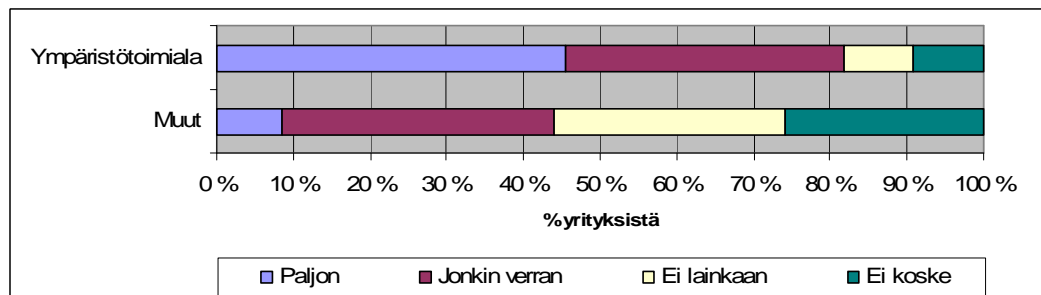
Kuljetusten/kulkemisten vähentäminen yrityksissä

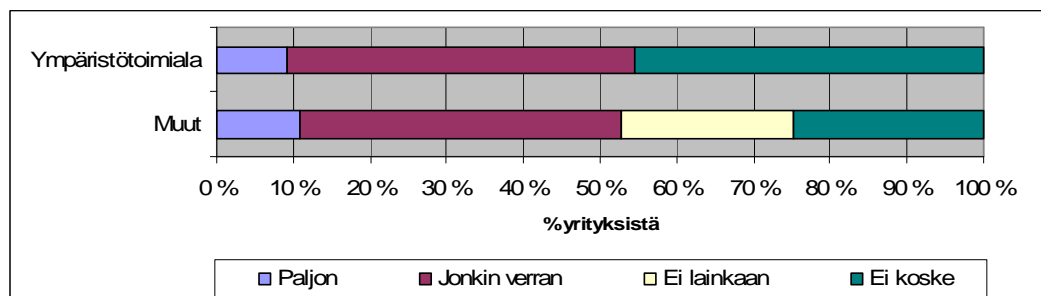
Ympäristöriskien hallinta yrityksissä

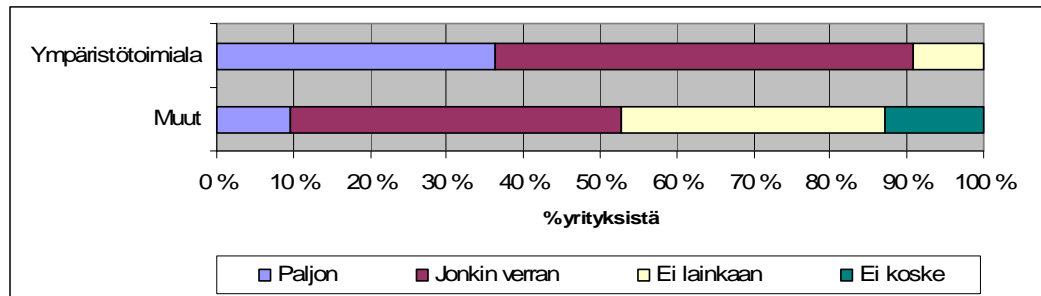
Hankintojen ympäristöasioiden huomioiminen yrityksissä

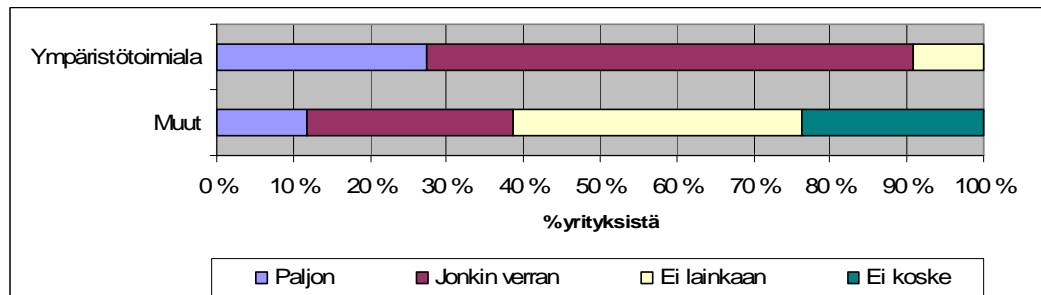
Tuotesuunnittelussa ympäristöasioihin panostaminen yrityksissä

Pakkausten ympäristöystävällisyys yrityksissä

Ympäristöasioiden huomioiminen markkinoinnissa

Ympäristöraportointi yrityksissä